Nagy Richárd

Dr. Diczig István ny. r. vezérőrnagy (1930–2015)

„Kerestem, de nem találtam meg a »végső igazságot«.” [1]

I. Bevezetés

A közélet iránt érdeklődő közönség talán fel tudott idézni egy-két olyan jelentősebb jogesetet, bűnügyet, amely kapcsán Diczig István ügyvéd úr nyilatkozott jogi képviselőként, ügyvédként, esetleg szakértőként mint közlekedési szakjogász. Azt már tényleg csak a rendszerváltás eseményeit figyelemmel kísérő, az ezzel foglalkozó cikkeket olvasó idézte fel, hogy az akkor nagy sajtóérdeklődést kiváltó, állambiztonsági megfigyeléseket és iratmegsemmisítéseket „leleplező” ún. Dunagate-ügy kivizsgálására a belügyminiszter által felállított vizsgálóbizottságot is ő vezette. Rendőri vezetői, valamint tudományos kutatói tevékenysége viszont – tapasztalatom szerint – még a szakmai közvélemény számára is jórészt feledésbe merült. Pedig Diczig István – mint a Belügyi Szemlében halálát követően megjelent nekrológ[2] fogalmazott – a rendőrkutatók első nagy nemzedékéhez tartozott. Nevét együtt emlegették Déri Páléval, Katona Gézáéval és Kertész Imréével. Kertész Imre és Katona Géza után a harmadik aktív állományú rendőr volt, akinek odaítélték az állam- és jogtudományok doktora (az MTA doktora) címet.

Diczig István életútja, szakmai és tudományos tevékenysége méltó, hogy halálának 10. és a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. évfordulója alkalmából röviden bemutassam pályafutásának legjelentősebb állomásait. Ezzel párhuzamosan vázlatosan bemutatom azt a rövid, de annál eseménydúsabb, rendkívül jelentős periódust, amely Diczig István számára a szakmai karrierje legjelentősebb időszakát, egyben pályafutásának lezárását jelentette: a rendszerváltást a belügyi szerveknél. Erről az időszakról – és az említett vizsgálóbizottság működéséről – Finszter Gézával és Pajcsics Józseffel hosszabban is beszélgettem. Az interjúk szerkesztett változatát és Diczig István publikációinak jegyzékét mellékletben közlöm.

II. A rendőri szolgálat előtt

Diczig István 1930. április 12-én született Tarcalon. A Magyar Államvasutaknál pályamunkásként helyezkedett el, majd út-, vasút- és vízépítő üzemmérnöki oklevelet szerzett. Ezt követően a MÁV Debreceni Igazgatóság Vasútpolitikai Osztályára került,[3] ahol rövid időn belül osztályvezetőnek nevezték ki.

A közlekedésügy terén végzett kiváló munkája elismeréséül, „hazánk felszabadulásának 8. évfordulója alkalmából” 1953. április 4-én a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Diczig István MÁV osztályvezetőnek a „Szocialista Munkáért” Érdemérmet adományozta.[4]

1956 decemberében „a korszak elvárásainak megfelelően” behívott, vasúti tartalékos tisztként teljesített szolgálatot a BM Karhatalom kötelékében. Mint később, már a rendszerváltás idején nyilatkozta, „megtorló hadjáratban nem vett részt”.[5]

III. Szakmai életút

Diczig István 1957. augusztus 1-jén került a rendőrség (Belügyminisztérium) hivatásos állományába – az abban a korban nem egyedülálló módon – rendőr százados rendfokozatban, amikor a Debreceni Vasúti Kapitányság vezetője lett.

1962. augusztus 1-jén a Debreceni Városi és Járási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályának vezetője, egyben kapitányságvezető-helyettes beosztásba került és rendőr őrnaggyá léptették elő.

1964. október 15-i hatállyal a BM Borsod Megyei Rendőrfőkapitányság állományába helyezték át és kinevezték a Miskolci Városi és Járási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály vezetőjének, majd 1968. augusztus 1-jén rendőr alezredessé léptették elő. Időközben a szegedi József Attila Tudományegyetem Jogtudományi Karán jogász diplomát szerzett.

1969. július 1-jén került a Belügyminisztérium II/I. (Bűnügyi) Csoportfőnökség 1. (Társadalmi Tulajdonvédelmi) Osztály állományába főelőadó beosztásba. 1971. július 1-jén kiemelt

A szerző r. alezredes, osztályvezető (ORFK)

1 Diczig István: A kriminológiai okkutatás és megelőzés múltja, jelene és jövője. Belügyi Szemle, 2015/1. 108.

2 Diczig István (1930–2015) *Belügyi Szemle,* 2016/2., 5.

3 Néplap, 1952/242. (1952. október 15), 4.

4 Magyar Közlöny, 1953/13. (1953. április 4.), 115.

5 Népszava, 1990/22. (1990. január 26.), 16.

főelőadó beosztásba került, majd 1972-től ugyanott a mezőgazdasági alosztály vezetője és az osztályvezető helyettese lett.

A belügyminiszter 1977. április 1-i hatállyal a BM II. (Közbiztonsági) Főcsoportfőnökséget BM Országos Rendőr-főkapitánysággá szervezte át.[6] Az illetékes miniszterhelyettes dr. Diczig István r. alezredest 1977. április 1-i hatállyal kinevezte a BM Országos Rendőr-főkapitányság Titkársági, Koordinációs és Ellenőrzési Osztály[7] vezetőjének, egyben felmentette a BM II/I-1. (Társadalmi Tulajdonvédelmi) Osztályon az alosztályvezetői beosztásából.

Érdemes itt felidézni, hogy vele együtt nevezték ki az újjászervezett BM Országos Rendőr-főkapitányságon osztályvezetőnek – az egyébként a korábbi szervezeti rendben is ugyanezen beosztásokat betöltő – dr. Kertész Imrét és dr. Katona Gézát. Dr. Katona Géza r. ezredes a BM ORFK Vizsgálati Osztály vezetője, egyben bűnügyi csoportfőnök-helyettes, dr. Kertész Imre r. ezredes a BM ORFK Bűnügyi Technikai Osztály vezetője lett.[8]

A belügyminiszter a BM ORFK Koordinációs, Ellenőrzési és Titkársági Osztály vezetőjeként dr. Diczig Istvánt 1979. október 1-jei hatállyal rendőr ezredessé nevezte ki,[9]

1982. november 30-án – 57 évesen, kérelmére – nyugállományba helyezték dr. Katona Géza r. ezredest, a BM ORFK I-3. (Vizsgálati) Osztály vezetőjét, bűnügyi csoportfőnök-helyettest. Beosztását Diczig István vette át.

Az Elnöki Tanács 1983-ban a Fegyveres Erők Napja alkalmából a haza védelmében jelentkező feladatok ellátásában, a közrend biztosításában, valamint a szolgálat teljesítésében elért kimagasló eredmények elismeréseként a Vörös Csillag Érdemrend kitüntetést adományozta részére.[10]

A művelődési miniszter 1984-ben a Szépművészeti Múzeumban történt festménylopás nyomozása ügyében végzett kiemelkedő munkája elismeréseként – mások mellett – dr. Diczig István r. ezredesnek a „Szocialista kultúráért" kitüntetést adományozta.[11]

Az akkor hatályos jogszabályok alapján 1985 áprilisában elérte a hivatásos szolgálat felső korhatárát, így nyugállományba kellett volna vonulnia. A belügyminiszter 1985. május 1-től – a szolgálat érdekében – a szolgálatban visszatartotta.

1989. februárban a belügyminiszter a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozata kitüntetést adományozta részére.[12]

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa egyik utolsó határozatával, a Fegyveres Erők Napja alkalmából, eredményes munkája elismeréséül – dr. Barna Sándor rendőr ezredessel, Budapest rendszerváltáskori rendőrfőkapitányával (vagy ahogy sok hivatkozásban megjelölik, „a taxisblokád főkapitányával") együtt – 1989. október 19-én rendőr vezérőrnaggyá nevezte ki.[13]

Az ORFK II/I. (Bűnügyi) Csoportfőnökség – szintén 1977. április 1-jén kinevezett – vezetőjének, dr. Siklói Györgynek a nyugállományba vonulásával az addig általa ellátott feladatokat két beosztásba választották szét. Az erről kiadott hivatalos sajtóközlemény szerint a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke dr. Siklói György rendőr vezérőrnagynak, a BM Országos Rendőr-főkapitányság vezetője helyettesének a Belügyminisztériumban végzett több évtizedes, eredményes munkája elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából a Magyar Köztársaság aranykoszorúval díszített Csillagrendjét adományozta. A kitüntetést Horváth István belügyminiszter adta át, ezzel egyidejűleg, 1990. január 1-jei hatállyal dr. Diczig István rendőr vezérőrnagyot a BM Országos Rendőr-főkapitányság vezetőhelyettesének, dr. Láposi Lőrinc rendőr ezredest a BM Országos Rendőr-főkapitányság bűnügyi csoportfőnökének nevezte ki.[14]

A Belügyminisztérium szervezetéből kivált Országos Rendőr-főkapitányság átszervezését követően a belügyminiszter dr. Diczig Istvánt 1990. július 16-án az ORFK Vizsgálati Főosztály vezetőjévé, egyben az ORFK vezetőjének helyettesévé nevezte ki. (Az 1990. március 15-én rendőr vezérőrnagygyá kinevezett[15] dr. Láposi Lőrinc az ORFK Bűnügyi Főosztály vezetője lett, majd december 31-én nyugállományba vonult.[16]) Az ORFK vezetői ekkor a következő személyek voltak: Szabó Győző országos rendőrfőkapitány, dr. Túrós András rendőr vezérőrnagy, általános és szakmai helyettes és dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy, főkapitányhelyettes, a vizsgálati főosztály vezetője.

A Magyar Köztársaság elnöke – a belügyminiszter előterjesztésére – dr. Diczig István rendőr vezérőrnagyot, az állam- és jogtudományok doktorát, az ORFK vezető helyettesét, nyugállományba vonulása alkalmából – kérelmére – érdemei elismerése mellett, 1990. október 31. napjával mentette fel.[17]

IV.
Tudományos pályafutás

Diczig István pályatársaihoz képest viszonylag későn, közel 40 évesen kezdett el rendszeresen publikálni.

Első írása a rendőrség akkori szakmai folyóiratában, a Rendőrségi Szemlében (a Belügyi Szemle 1953 és 1962 között kiadott elődjében) jelent meg 1961-ben.[18] Diczig az általa veze-

6 ÁBTL-4.2-10-22/4/1977. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 4/1977. számú parancsa a BM Országos Rendőr-főkapitányság létrehozásáról. Budapest, 1977. március 24-én (Szám: 10-22/4/1977.)

7 Elnevezése 1978. október 1-jén BM ORFK Koordináló, Ellenőrző és Titkársági Osztályra változott. ÁBTL-4.2-12-290/5/1978. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/II. Csoportfőnökének 5-ös számú tájékoztatója a BM szerveiről és vezetőiről. Budapest, 1978. október 9-én. (Szám: 12-290/5/1978.). ÁBTL-4.2-10-21/9/1979. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 9/1979. számú utasítása az 1980. évi népszámlálással kapcsolatos belügyi feladatokról. Budapest, 1979. június 4-én. (Szám: 10-21/9/1979.)

8 ÁBTL-4.2-12-4/3/1977. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/II. Csoportfőnökének 3-as számú tájékoztatója a BM szerveiről és vezetőiről. Budapest, 1977. április 15-én. (Szám: 12-4/3/1977.)

9 ÁBTL-4.2-12-80/5/1979. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/I. csoportfőnökének 5-ös számú közleménye a BM szervezeti és vezetői változásairól. Budapest, 1979. október 1-én. (Szám: 12-80/5/1979.)

10 Magyar Rendőr, 1983/40. (1983. október 8.), 2.

11 Művelődési Közlöny, 1984/12. (1984. június 20.), 581.

12 Igazságügyi Közlöny, 1989/2. (1989. február 28), 183.

13 A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának126/1989. (X. 19.) NET határozata vezérőrnagyi kinevezésekről. Magyar Közlöny, 1989/71. (1989. október 19.), 1207.

14 Magyar Nemzet, 1989/306. (1989. december 30.), 12.

15 A Köztársaság Elnökének 28/1990. (III. 21.) KE határozata altábornagyi, valamint vezérőrnagyi kinevezésről. Magyar Közlöny, 1990/24. (1990. március 21.), 500.

16 A Köztársaság Elnökének 299/1990. (XII. 18.) KE határozata rendőr vezérőrnagy felmentéséről. Magyar Közlöny, 1990/128. (1990. december 18.), 2508.

17 A Köztársaság Elnökének 258/1990. (X. 26.) KE határozata dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy felmentéséről. Magyar Közlöny, 1990/105. (1990. október 26.), 2162.

18 Diczig István r. százados: Metanolos tömegmérgezés a nyíregyházi MAV állomáson. *Rendőrségi Szemle,* 1961/7., 551–558.

tett Debreceni Vasúti Kapitányságon tömeges metanol- (metilalkohol, faszesz) mérgezés miatt lefolytatott nyomozásáról írt tanulmányt. A nyíregyházi vasútállomáson műszaki ok (a lefejtőcsap tömítőgyűrűjének meghibásodása) miatt félreállított tartálykocsiból kifolyó metanolból a vasúti dolgozók és az általuk megkínált személyek különböző mennyiségben fogyasztottak, mely 4 ember halálát okozta, továbbá 17-en súlyos, több mint százan pedig könnyebb mérgezést szenvedtek. A cikkben vizsgálta a bűncselekményt[19] lehetővé tevő okokat, levonva a tanulságokat.

Már a Miskolci Városi és Járási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály vezetőjeként nyilatkozott 1966-ban a rendőrség hetilapja, a Magyar Rendőr „Porosodó helyszínelő táskák" című cikkében a körzeti megbízottak által végzett helyszíni szemlék kapcsán. Elmondta, hogy „biztatónak tartjuk, hogy a körzeti megbízottak figyelme, ha lassan is, de kezd a nyom rögzítésre irányulni. Mi megköveteljük és igényeljük, hogy a körzeti megbízottak helyszíni szemlét tartsanak". Diczig őrnagy a cikkben található fényképen nyomtatványt mutat, egy stencilen lehúzott helyszíniszemle-jegyzőkönyvet, amelyen csak megfelelő rovatokat kell kitölteni a körzeti megbízottnak: „a nyomtatvány célja, hogy a foganatosítandó szemle a törvényesség alapján álljon, szakszerű legyen és a kitöltendő részek ne csak serkentsék a körzeti megbízottat nyomkutatásra, hanem szinte rákényszerítsék a nyomrögzítésre."[20]

A következő tanulmánya azonban már előre jelezte későbbi kutatásainak fő témakörét és irányát, valamint választott szakterületét. A Belügyi Szemlében 1968-ban megjelent cikkében[21] a korszak egyik legjelentősebb nehézipari nagyvállalata, a miskolci (diósgyőri) Lenin Kohászati Művek kriminalitását vizsgálta az 1962–1966. években elkövetett 10-féle bűncselekmény-kategória számbavételével, mely bűncselekmények 74,8%-át a társadalmi tulajdon sérelmére követték el.

Miután 1969-ben a Belügyminisztérium központi állományába került, a kapitányságokon szerzett szakmai gyakorlatot követően, immár országos rálátással foglalkozott a gazdasági, illetve a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények megelőzésével és felderítésével. A gyakorlati munka szinte valamennyi területét megismerve kezdett tudományos tevékenységéhez, ezt követően már rendszeresen publikált, ekkor még elsődlegesen a társadalmi tulajdon elleni bűncselekményekkel kapcsolatban.

V.
Az állam- és jogtudományok kandidátusa

1975-ben védte meg „A társadalmi tulajdon elleni bűnözés kriminológiai kérdései, különös tekintettel a csoportos elkövetési formákra" című kandidátusi értekezését, ekkor a BM Társadalmi Tulajdonvédelmi Osztály alosztályvezetője volt. Méltatása során kiemelték, hogy tanulmányának jelentőségét fokozta, hogy az országos kutatási fő irányhoz is kapcsolódott. Az MTA Állam- és Jogtudományi Intézete által javasolt és elfogadott téma ugyanis az országos kriminológiai kutatások egy részét képezte.[22]

Kutatási céljai a következő nagy fontosságú kérdésekre irányultak: a társadalmi tulajdon elleni bűnözés tendenciáinak, dinamikájának, struktúrájának, okainak feltárása; a csoportos bűnözés lényegének, megjelenési formáinak, a csoportképződés elemeinek, a csoportok struktúrájának, tevékenységük alapvető formáinak, működési mechanizmusának megragadása; a társadalmi tulajdon elleni bűnözés okainak az egyedi és tömegjelenség szintjén való elemzése; a társadalmi tulajdon elleni csoportos bűnözés megelőzési eszközeinek és módszereinek a kidolgozása. A disszertáció tudományos eredményeiként méltatták, hogy a kutatásai „igen széles körű tényanyagot produkáltak, elemezték például a jövedelmi viszonyok összefüggését a társadalmi tulajdon elleni bűnözéssel; az egyes foglalkozásokban és munkakörökben dolgozóknak az e bűncselekmény elkövetésére irányuló céljait és törekvéseit, a munkaerő-vándorlásnak, valamint a büntetett előéletű és többszörösen büntetett, veszélyes bűnözők szerepét a társadalmi tulajdon elleni bűnözésben. Külön kiemelendő, hogy a kutatás a jogalkotási, a jogalkalmazási és a bűnüldöző tevékenységben egyaránt hasznosítható következtetéseket eredményezett."[23] A disszertáció anyagát a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó „A társadalmi tulajdon védelme" címen adta ki, s hasznosítását több belső kiadvány is szolgálta.

A társadalmi tulajdon védelme című monográfiájában a társadalmi tulajdon elleni bűnözést, ezen belül annak alakulását statisztikai adatok elemzése útján széleskörűen vizsgálta. A bűncselekmények 1965 és 1976 közötti adatainak elemzése alapján megállapította, hogy a vizsgált időszakban az ismertté vált bűncselekmények legnagyobb hányada (55–64%-a) tulajdon ellen irányult, ezek 36–43%-át társadalmi tulajdon, 56–64%-át személyi tulajdon ellen követték el. A tulajdon elleni bűncselekmények dinamikája megegyezett az összbűnözés dinamikájával, melyből megállapítható, hogy az összbűnözés irányát és dinamikáját a tulajdon elleni bűnözés változása determinálta. A társadalmi tulajdon elleni bűnözés tendenciája az 1965–1973 között csökkenő irányú volt, majd 1974-től emelkedés volt tapasztalható. A csökkenés mértékében jelentősen közrehatottak a cselekmények jogpolitikai megítélésének módosulásai, ezzel összhangban az egyes büntetőrendelkezések módosítása is.

A társadalmi tulajdon elleni bűnözés struktúráját vizsgálva megállapította, hogy – bár a bűncselekmények összetételét tekintve a vétségek aránya 30–40% között váltakozott, tehát a bűnözésen belül a csekélyebb társadalmi veszélyességű cselekmények aránya jelentős volt – az már polarizálódást is mutatott. Az 1970-es évek közepétől a súlyosabb, bonyolultabb elkövetési móddal járó, a gazdálkodás folyamatába beépülő bűncselekmények száma és aránya növekedést mutatott. Je-

19 A BHÖ. 374. pontjába felvett, a 375. pont (2) tétele szerint büntetendő, foglalkozás szabályainak tudatos megszegésével elkövetett és halált eredményező élet és testi épség veszélyeztetésének, valamint a BHÖ. 356. pontjában felvett gondatlan emberölés bűntette

20 Porosodó helyszínelő táskák. Magyar Rendőr, 1966/12. (1966. március 24.), 11. oldal

21 Diczig István r. őrnagy: A diósgyőri Lenin Kohászati Művek kriminológiai helyzete. *Belügyi Szemle,* 1968/3., 34-41.

22 A tudományok kandidátusai. Magyar Rendőr, 1981/29. (1981. július 18.) 4.

23 Uo. 4.

lentős mértékben emelkedett a nagyobb kárt okozó bűncselekmények száma, ezek többségét pedig szervezett bűnözői csoportok követték el. Növekedett a társadalmi tulajdon elleni bűnözés intellektuális jellege, az elkövetők között pedig az intézkedési és döntési jogkörrel rendelkezők részvételi aránya.[24] A polarizáció mellett az integráció és a területi kiterjedtség is megfigyelhető volt,[25] vagyis növekedett az olyan tényállások száma, ahol különféle bűncselekmények ötvöződtek, így a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények (lopás, csalás, sikkasztás, hűtlen kezelés) népgazdaság elleni bűncselekménnyel, főként a gazdálkodás rendjét sértő valamilyen deliktummal, gyakran vesztegetéssel is párosult. Diczig ezt a növekvő tendenciát a bűnözés struktúrájának belső átrendeződésével magyarázta. A társadalmi tulajdon elleni bűnözés strukturális átrendeződésének tényezői közül kiemelte a már említett csoportos (valójában jellemzően szervezett) bűnözés növekedését, a gazdasági folyamatba beépülő bűnelkövetések kiszélesedését, a lehetővé tevő feltételek széles körét, a gazdálkodó szerveknél felhalmozódó anyagi javak egyre növekvő mennyiségét, valamint az értékesebb áruk elterjedését.[26]

Ezen túlmenően munkatársával, Szentpáli Istvánnal a társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnözés modelljét is kidolgozták. A modell szerint a társadalmi tulajdon kárára elkövetett szervezett bűnelkövetés elemei és folyamatai zárt rendszert alkottak, annak elemeit az előkészület, a végrehajtás, az eltulajdonítás, az értékesítés, az elosztás, a kapcsolatok rendje, ezen belül a kapcsolatok vertikális és horizontális irányai jelentek meg. A modell által tükrözött folyamat minden újabb bűncselekmény vagy bűncselekmény-sorozat esetében ismétlődik. A modell központjában a kapcsolatok rendje foglalt helyet, amely az egész szervezett bűnelkövetésnek az alapját, lényegét és központi kérdését képezte. Megfelelő kapcsolatok nélkül a szervezett bűnelkövetést a szerzők logikailag és fogalmilag kizártnak tartották.[27]

A társadalmi tulajdon elleni bűnözés megjelenési formáit öt alapvető csoportra osztotta:

1. Hiány vagy mesterséges többlet keletkezik az állami vagyonban. A lopás, csalás és sikkasztás útján elkövetett cselekmények eredménye rendszerint a pontosan vezetett számviteli bizonylatok és a tényleges készlet közötti eltérés, mely hiány formájában jelentkezik. A többlet az előzőhöz hasonló, pozitív eltérés, amely rendszerint csalás útján keletkezik és a sikkasztás céljából hozzák létre. A hiány rendszerint a bűncselekmény befejezett alakzatára, a többlet pedig annak az előkészületi, kísérleti, illetve a realizálási (elkövetési) stádiumára utal.
2. A társadalmi vagyon állapotában következik be változás. A hűtlen és a hanyag kezelés, valamint a rongálás megjelenési formái a vagyonkezeléssel járó kötelezettségek megszegése vagy elhanyagolása útján, illetve olyan magatartás tanúsítása által valósulnak meg, amely a társadalmi tulajdont képező vagyontárgyak megsemmisülésében, használhatatlanná válásában vagy használhatóságuk csökkenésében valósulnak meg.
3. A társadalmi tulajdon állapotában bekövetkezett változás hiánnyal együtt jelentkezik. A betöréses lopás során a javak eltulajdonítása érdekében vagyonrongálást is elkövetnek.
4. A társadalmi tulajdon megkárosítása személy elleni erőszak útján valósul meg (rablás, zsarolás).
5. A formailag szabályos gazdasági tevékenységgel leplezett, a termelési folyamatba épített, különféle bűncselekményeket (lopás, sikkasztás stb.) megvalósító tevékenység. A cselekmény a rendeltetésszerű tevékenységtől nem különböztethető meg, azzal együtt vagy párhuzamosan folyik, gyakran az eredményesség és hasznosság látszatát kelti. Az ilyen tevékenység eredményeként realizálódó anyagi javak sokszor legális csatornákon kerülnek az elkövetők tulajdonába, de gyakori az illegális eltulajdonítási forma is.[28]

Vizsgálta továbbá a társadalmi tulajdon elleni bűnözés népgazdasági ágankénti megoszlását is. Ennek indokaként jelölte meg a népgazdaság ágazati irányításának rendszerét, az egyes népgazdasági ágakban és ágazatokban a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények gyakran eltérő sajátosságait, valamint azt, hogy a bűnüldöző munka szervezete is az ágazatelvet követi. Az egyes népgazdasági ágakban és ágazatokban a bűnözés volumenét – az eltérő sajátosságokra figyelemmel – nem az ismertté vált bűncselekmények számával, hanem az okozott kár arányával látta célszerűnek vizsgálni. Eszerint a vizsgált időszakot tekintve az iparon belül az építőipar és az élelmiszeripar bűnügyi fertőzöttsége volt jelentős, a bűnözés emelkedő irányzatú volt. A mezőgazdaságban a termelőszövetkezetekben okozták a kár túlnyomó többségét, az állami mezőgazdasági üzemek (állami gazdaságok) bűnügyi fertőzöttsége kevésbé volt jelentős. A kereskedelemben a szövetkezeti kiskereskedelem és az állami kiskereskedelem területén okozták a legnagyobb kárt.[29]

Szakterületén szerzett tapasztalatait és kutatási eredményeit tovább szűkítve, tárgyát konkretizálva több teamet szervezett, bevonva tehetséges, nagy elméleti tudással és gyakorlati tapasztalattal rendelkező munkatársait is e tevékenységbe. Ilyen módon, irányításával készült el például a Mezőgazdasági Könyvkiadónál megjelent „A közös vagyon védelme a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben" című munka.

A gazdasági világválság kapcsán már 1976-ban, a Belügyi Szemle hasábjain úgy fogalmazott, hogy az 1974-ben bekövetkező, a tőkés piacon jelentkező robbanásszerű áremelkedések, a recesszió és a világpiaci árak továbbra is kedvezőtlen alakulása a magyar népgazdaság számára is veszteséget okoztak. A népgazdaság belső egyensúlyát a legutóbbi két évben csak a külső egyensúly rovására tudtuk fenntartani. Az állami költségvetés vállalta magára a külső áremelkedés terheit, így

24 Fadgyas András: A társadalmi tulajdonban nagy kárt okozó intellektuális bűncselekmények nyomozásának gyakorlatáról. *Belügyi Szemle,* 1974/3., 19–24.

25 Diczig István: A gazdasági szabályozórendszer megszegésével elkövetett társadalmi tulajdon és népgazdaság elleni bűncselekmények megelőzésének és felderítésének problémái. *Belügyi Szemle,* 1976/4., 13.

26 Diczig István: *A társadalmi tulajdon védelme.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978., 23.

27 Diczig István – Szentpáli István: A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. *Belügyi Szemle,* 1974/2., 14–25.

28 Diczig István: *A társadalmi tulajdon védelme.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978., 27.

29 Uo., 29.

ezeknél a vállalatoknál nem, vagy csak nagyon korlátozott mértékben jelentkeztek, ugyanakkor az exportárak növekedéséből származó bevételek növelték a vállalatok jövedelmét."[30]

VI. Bűnözési prognózis – szervezett bűnözés?

A Szovjetunió Belügyminisztériuma 1970-ben készítette el az első, gyakorlatban is alkalmazott, 5 évre vonatkozó bűnözési prognózist.[31] Ezt követően, az 1970-es évek elején valamennyi akkori szocialista országban, így Magyarországon is megkezdődött a bűnözés prognózisának kutatása.[32] A Belügyminisztériumban 1973-tól folyt prognosztizálási munka, a kutató alosztály ebben az évben felvázolta a magyarországi bűnözés lehetséges tendenciáit 1978-ig.[33]

Ennek a munkának az úttörői Déri Pál és Diczig István voltak. Déri ugyanebben az évben publikálta a prognosztika elméleti és gyakorlati problémáit is felvázoló vitaindító cikkét a Belügyi Szemlében. A prognóziskutatás szükségességét azzal indokolta, hogy az alapvető szervezeti változtatások során ne az akkori, hanem az 5, 10, vagy esetleg a 15 év múlva bekövetkező bűnözési állapotokat vegyék figyelembe. Mint megfogalmazta, „a szervezet dinamikus, az igényekkel lépést tartó, átgondolt fejlesztését tehát csakis a távlati tervezés biztosíthatja. A távlati tervezésnek egy új, kifejlődőben levő tudomány, a prognosztika teremti meg az alapját."[34]

Mindjárt a Belügyi Szemle következő számában jelent meg Diczig István hozzászólása, melyben bemutatta a kriminológiai prognosztika és tervezés szervezésének módszereit a Szovjetunió belügyi szerveinek gyakorlatában, igazolva egyben a hazai tudományos kutatások megalapozottságát és létjogosultságát is. Megerősítve Déri álláspontját, kifejtette, hogy „a kriminológiai prognosztika (a bűnözési prognózis) szükségszerűségéről a tudósok és gyakorlati szakemberek tollából számos cikk és tanulmány jelent már meg. […] Legfontosabb azonban, hogy a Szovjetunióban már kidolgozták és a gyakorlatban alkalmazzák a bűnözés kriminológiai prognózisát és az ennek alapján készült távlati terveket."[35]

A prognóziskutatás keretében Diczig István a népgazdaság, valamint a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények jövőbeni alakulásának kérdéseivel kezdett tudományos szinten foglalkozni. Az MTA IX. Osztály Jövőkutatási Bizottsága tagjaként történt kezdeményezésére a BM ORFK az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet közreműködésével, közgazdászok, statisztikusok, matematikusok bevonásával, szintén teamben dolgozva átfogó kutatómunkát végzett. A kutatócsoport vezetője Dicizg István, a kutatócsoport tagjai Besenyei Lajos, Gidai Erzsébet, Kránitz Mariann és Nováky Erzsébet voltak, a kutatásban közreműködött Konrád Gyula és Tamás Pál.[36] A kutatás eredményeiről a munkacsoport 1977-ben elkészítette „A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése az 1978–1990. évekre" című munkát,[37] mely Dicziget a szélesebb körű tudományos közvélemény számára is ismertté tette. Korabeli méltatása szerint „a prognózis jelentős társadalmi funkciót teljesített: sajátos információival segíti a bűnözés megelőzésére, visszaszorítására irányuló intézkedések tervezésének a megalapozását; a fejlődés átmeneti szakaszainak az ellentmondásaiból adódó – nem elkerülhetetlen – negatív tendenciák és veszélytelenségek előrejelzésével pedig hatékonyabbá teszi a bűnüldöző munkát."[38]

A prognóziskutatásról, annak eredményei hasznosításáról kritikusan szólva Irk Ferenc az alábbi megállapítást tette: „Tudjuk, hogy elsősorban Szabó András, Diczig István, Déri Pál, Korinek László – olykor egymással is polemizáló – kutatásai olyan munícióval szolgáltak az akkori magyar politikusok (és a gyakorlati bűnüldözők vezetői) számára, melyet ha – jórészt ideológiai korlátok miatt – nem negligáltak volna, talán az 1980-as évektől induló két erősen »lejtmenetes« évtizedet is könnyebben lehetett volna menedzselni.[39]

Így látta ezt Diczig István is. A nyugállományba vonulását megelőző napokban készített interjúban elmondta, hogy „a bűnözés okai között rávilágítottunk a gazdasági helyzet romlására, […] és nagyon érdekes, hogy a gazdasági helyzet vizsgálata, elemzése alapján már akkor felhívtuk a figyelmet a várható, nagyarányú munkanélküliségre. Ezt sokan erősen bírálták. [...] Rámutattunk a bűnözési okok között a szervezett bűnözés megjelenésére. Persze nem maffia jellegű, hanem olyan szervezett bűnözésről van szó, amely minőségileg megváltoztatja bizonyos bűncselekményfajták elkövetését és az ellenük követendő harc taktikáját, módszerét, sőt jogszabálymódosítást is igényel."[40]

A szervezett bűnözés hazai megjelenéséről, fogalmi kritériumairól ekkor már évek óta vita folyt. Bár Diczig szerzőtársaival már az 1970-es évek közepén megállapították, hogy a népgazdaság egyes ágazataiban, illetve a társadalmi tulajdon elleni bűnözés területein már kimutathatók a szervezett bűnelkövetés jellemzői,[41] szervezett bűnözésről nem lehetett be-

30 Diczig István: A gazdasági szabályozórendszer megszegésével elkövetett társadalmi tulajdon és népgazdaság elleni bűncselekmények megelőzésének és felderítésének problémái. *Belügyi* Szemle, 1976/4., 12.

31 Diczig István: A kriminológiai prognosztika és tervezés szervezésének módszerei a Szovjetunió belügyi szerveinek gyakorlatában. *Belügyi Szemle,* 1973/12., 70–73., 70.

32 Bakóczi Antal: A bűnözés a népgazdasági ágazatokban. In: Gödöny József (szerk.): *Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok XIII.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1976., 5.

33 A Magyar Rendőr kerekasztal-beszélgetése a visszaeső bűnözés prognózisáról. *Magyar Rendőr*, 1980/4. (1980. január 26.), 3.

34 Déri Pál: A bűnözés, különösen a helyszínes bűncselekmények várható alakulása és a bűnüldözés távlati tervezése. *Belügyi Szemle,* 1973/11., 17.

35 Diczig István: A kriminológiai prognosztika és tervezés szervezésének módszerei a Szovjetunió belügyi szerveinek gyakorlatában. *Belügyi Szemle,* 1973/12., 70–73., 70.

36 Nováky Erzsébet: A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése – 30 év távlatából. In: A jövő és 2012. Arisztotelész, Budapest, 2012., 150–169. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1873/1/11505p150.pdf (letöltés ideje: 2025. október 10.)

37 Diczig István – Besenyei Lajos – Gidai Erzsébet – Kránitz Mariann – Nováky Erzsébet: *A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése az 1978–1990 közötti évekre.* A kutatásban közreműködött: Konrád Gyula, Tamás Pál. BM Könyvkiadó, Budapest, 1982., 163.

38 A tudományok kandidátusai. Magyar Rendőr, 1981/29. (1981. július 18.) 4.

39 Irk Ferenc: A bűnügyi prognózisról – múltbeli tények és jövőbeli kilátások. In: Bárd Petra – Hack Péter – Holé Éva (szerk.): *Pusztai László emlékére.* P-T Műhely az Országos Kriminológiai Intézet és az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar megbízásából, Budapest, 2014., 259.

40 Feltartóztatható bűnözés? Interjú Diczig István rendőr vezérőrnagygyal. *Határőr,* 1990/43. (1990. október 27.) 4–5.

41 Diczig István – Szentpáli István: A társadalmi tulajdon elleni szer-

szélni. Ennek kapcsán 1983-ban és 1984-ben több cikk is megjelent a Belügyi Szemlében,[42] melyek közt olyan is volt, mely gyakorlatilag igazolta a szervezett bűnözés megjelenését. Tonhauser László egy, a lapban korábban bemutatott, „bűnszövetség" felszámolása[43] kapcsán állapítja meg, hogy „a fővárosi bűnözők egy meghatározott rétege a megszokottnál szervezettebben követte el bűncselekményeit", majd a cikket így fejezi be: „nekünk nem azon kell vitatkoznunk, hogy Budapesten van-e szervezett alvilág vagy sem, hanem a lehető leggyorsabban fel kell számolnunk ezt a helyzetet."[44]

Diczig István a kialakult vitához hozzászólva úgy foglalt állást, hogy a Csiba István és Bodor Endre szerzőpáros „helyesen állapítja meg, hogy a bűnözés szervezettebbé válásának jelei mutatkoznak, de bűnöző alvilág nincs". A cikk végén ugyanakkor leszögezi, hogy „a Tonhauser László cikkében felvetett problémák sajnos valósak".[45]

A bűnözés új jelenségeiről és a bűnözés megelőzéséről 1987-ben rendezett tudományos vitaülésen Diczig István – Szabó András hozzászólására reagálva – az akkori hivatalos álláspontot ismertetve kijelentette, hogy „a nyugati típusú, illetve a klasszikus értelemben vett szervezett bűnözés létezéséről hazánkban még nem beszélhetünk. A Szabó András által felsorolt kritériumok közül néhány valóban felismerhető egyes bűncselekmény-csoportok vonatkozásában, de nem mutathatók ki azok a »kemény bűnözési magok«, amelyre többségük, vagy még kevésbé, hogy valamennyi ismérv jellemző lehetne. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy legfeljebb csak a szervezett jellegű bűnözés kezdeti, csökevényes formáiról beszélhetünk."[46]

VII.
Az állam- és jogtudományok doktora

Az 1980-as években folytatta tudományos kutatását, rendszeresen publikált, gyakran kitekintve szűkebb témaköréből. Cikkeinek jelentős része a Belügyi Szemlében jelent meg. Az évtized közepétől fő kutatási területei a bűnmegelőzés és a kriminológiai tervezés voltak, eredményeit több tanulmányban is bemutatta.

1987. december 23-án védte meg „A bűnözés megelőzésének stratégiája és középtávú tervezése a Belügyminisztérium szerveinél" című doktori értekezését. Az értekezés az alábbi témaköröket tartalmazta fejezetekre osztva: a bűnmegelőzés főbb elveit *és szervezeti rendszerét, a bűnmegelőzés tervezésének elméleti alapjait, a kriminológiai prognóziskészítés* elméleti és gyakorlati kérdéseit, a kriminálstratégia helyét és szerepét a *bűnözés megelőzésében*, a kriminológiai tervezés alapjait, a bűnözés megelőzésének középtávú komplex tervezését, valamint számot ad a kutatómunka eredményeinek gyakorlati hasznosításáról. A bírálóbizottság elnöke Király Tibor, az MTA rendes tagja, titkára Bakóczi Antal, az állam- és jogtudomány kandidátusa, tagjai: Gödöny József, Cséka Ervin és Horváth Tibor, az állam- és jogtudomány doktorai, valamint Gidai Erzsébet, a közgazdaság-tudomány kandidátusa, bírálói Szabó András, az állam- és jogtudomány doktora, Kovács Géza, a közgazdaság-tudomány doktora és Vavró István, az állam és jogtudomány kandidátusa voltak.[47]

Publikációi az évtized végén széles spektrumban foglalkoztak az ekkorra már jelentősen megváltozott gazdasági, társadalmi és a gyors ütemben változó politikai helyzet adta kérdésekkel. Foglalkozott a vizsgálat helyzetével, a rendőrségi reformfolyamatok lelkes támogatójaként a politikai intézményrendszer korszerűsítésével, az állam- és közbiztonságról szóló új törvény elveivel, az új típusú bűnmegelőzéssel és az átalakuló gazdasági bűnözéssel. Az általa évtizedekig kutatott/védett *társadalmi tulajdonformáról* 1989 tavaszán így írt: „A jövőben a tulajdonformák egyesülésének és működtetésének olyan változatossága jön létre, amely a társadalmi és magánszféra védelme szempontjából történő különválasztást értelmetlenné és lehetetlenné teszi. A külföldiek gazdasági társaságban lévő érdekeltsége pedig teljes védelmet és biztonságot élvez akár szocialista, akár tőkés tulajdonról van szó."[48]

Szakmai tudományos munkásságát méltatva Herke Csongor külön is kiemelte „a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések sokszor kényes problémáiról" írott cikkeit.[49]

Nyíri Sándor, aki az 1980-as években a legfőbb ügyész helyetteseként szintén rendszeres szerzője volt a Belügyi Szemlének, a folyóirat rendészettudomány fejlődésében betöltött szerepe kapcsán úgy nyilatkozott, hogy „a belügy soha nem volt egy nyitott intézmény, a rendszerváltásig! A rendészetelmélet is háttérbe szorult, mert nem nagyon voltak művelői a »nagy öregek«: Kertész Imre, Katona Géza, Déri Pál, Diczig István kivételével."[50]

Diczig István az oktatásban is részt vállalt. Tankönyvek, tankönyvfejezetek és más oktatási anyagok szerzője volt, emellett 1974-től kriminológiát oktatott a Rendőrtiszti Főiskolán, valamint rendszeresen tartott előadásokat az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetemen.[51]

Tudományos tevékenységét többször elismerték. A Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa 1985. június 26-án megtartott első félévi ülésén dr. Péter János r. vezérőrnagy, belügyminiszter-helyettes miniszterhelyettesi elismerést adott át

vezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. *Belügyi Szemle,* 1974/2., 14–25.

42 Horváth Jenő – Bánáti János – Jacsó István: Szervezett bűnözés vagy szervezett hangulatkeltés? *Belügyi Szemle,* 1984/3., 50.; Csiba István – Bodor Endre: A szervezett jellegű bűnözés megnyilvánulásai a fővárosban. *Belügyi Szemle,* 1983/9., 10.

43 Az ún. Presztízs-ügy. Pintér Sándor: Egy bűnszövetség felszámolása. *Belügyi Szemle,* 1983/8., 96.

44 Tonhauser László: Szervezett bűnözés? *Belügyi Szemle,* 1983/9., 48.

45 Diczig István: Észrevételek egy vitához. *Belügyi Szemle,* 1984/8., 58-60.

46 Fehér Lenke: A bűnözés új jelenségei A bűnözés megelőzése (Vitaülés) MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága, Budapest, 1987. június 5. Diczig István hozzászólása. *Jogtudományi* Közlöny, 1987/11., 621.

47 Szalma László: Doktori értekezés vitája. *Belügyi Szemle,* 1988/5., 32-37.

48 Diczig István: A Belügyminisztérium a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. *Belügyi Szemle,* 1989/5., 18–24.

49 Herke Csongor: Azok a nyolcvanas évek – a Belügyi Szemle első aranykora. Belügyi Szemle, 2022/11., 2311–2315.

50 Deák József: A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgálatában (1953–1990) Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2017., 289. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Deak-Jozsef_Doktori-ertekezes_2018.pdf (letöltés ideje: 2025. október 12.)

51 A tudományok kandidátusai. Magyar Rendőr, 1981/29. (1981. július 18.) 4.

eredményesen végzett tudományos kutatómunkájáért, illetve a kutatásokat segítő és tudományszervezői tevékenységért részére.[52]

1988-ban a Magyar Kriminológiai Társaság a büntetőpolitikai tevékenységben, főleg a kriminológiai tudományos kutatásokban kiemelkedő szakemberek munkájának elismerésére alapított Vámbéry Rusztem Emlékérem I. fokozatát adományozta Király Tibornak és Diczig Istvánnak.[53]

1990-ben a fegyveres erők és testületek állománya körében a tudományos kutatás, a tudományok legújabb eredményeinek alkalmazása terén végzett kiemelkedő teljesítmény elismerésére alapított Stromfeld Aurél-díjat a honvédelmi miniszter a belügyminiszterrel egyetértésben, a fegyveres erők napja alkalmából adományozta dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy, az országos rendőrfőkapitány bűnüldözési helyettese részére a bűnözés okainak feltárására, a megelőzés helyes módszereinek kidolgozására irányuló kutatásai, valamint a belügyi szakemberképzés terén tanúsított szakmai érdemei elismeréseként.[54]

A rendszerváltás időszakát, illetve az ezzel egy időben történt nyugállományba vonulását követően azonban a rendészettudományi, szakmai közéletből távozott, tudományos tevékenysége a prognóziskutatásra korlátozódott, ritkán publikált.

VIII.
A rendszerváltás és a Dunagate-ügy

Diczig István a rendszerváltás időszakában lett az Országos Rendőr-főkapitányság egyik tekintélyes vezetője, és emellett a belügyi reformok lelkes támogatója is volt. Az akkor kirobbant ún. Dunagate-ügy kivizsgálására a Belügyminisztériumban létrehozott bizottság vezetőjeként részesévé vált a magyar történelem egy rövid, de annál eseménydúsabb időszakának, amely életútjának bemutatása során megkerülhetetlen esemény.

A Dunagate-ügy kapcsán indokoltnak tartom a rendszerváltás „zűrzavaros időszakának" a Belügyminisztériumot és a rendőrséget érintő fontosabb eseményeinek, változások vázlatos bemutatását, mivel véleményem szerint ezek kontextusában lehet csak pontosabb képet kapni az akkori eseményekről és az egyes résztvevők, így Diczig István és munkatársai tevékenységéről. Diczig István kétségkívül ebben az időszakban érkezett szakmai karrierje csúcsára.

Finszter Géza a vele készített interjúban kiemelte a Belügyi Szemle 1989. áprilisi és májusi számait. Az akkor működő Belügyi Tudományos Tanács 1989 *márciusában szervezett egy konferenciát*,[55] ahol elhangoztak olyan előadások, többek között dr. Horváth István belügyminisztertől, Verebélyi Imre miniszterhelyettestől, illetve Diczig Istvántól, melyek nagyon fontos források, mert azt mutatják be, hogy milyen gondolkodás jellemezte a belügyi kormányzatot 1989-ben: nagyfokú nyitottság a változások iránt. Diczig így írt erről: „Ha lépést akarunk tartani belpolitikai életünk gyors változásaival, nem várhatjuk meg azokat a kész helyzeteket, amelyekhez igazítanunk kell a Belügyminisztérium munkáját. Már ma is megfogalmazhatók azok a főbb kérdések, amelyekre a közeljövőben mindenképpen választ kell adnunk". Az általa (is) támogatott depolitizálás szükségességét is hangsúlyozta: „A rendőrséget függetleníteni kell a pártpolitikai vitáktól."[56]

A Diczig által szintén támogatott decentralizációs elképzelések kapcsán emlékezett vissza Korinek László: „az önkormányzati rendőrség koncepciójának vitáján, 1990. április 23-án az elképzelések teljes támogatást kaptak az önkormányzati törvényt előkészítő bizottságtól. A választások után, de még a kormányalakítás és a kormányprogram közzététele előtt megtartott tanácskozáson a miniszterhelyettes (Verebélyi Imre) óvatos, inkább az alább ismertetendő A változatot támogató megnyitóját követően mindenki – tehát a régebbi politikai szervezetek, a rendszerváltó pártok, valamint a szakma és az önkormányzatok (tanácsok) képviselői is – egyhangúlag állást foglaltak a radikálisabb B verzió mellett. Sőt, volt olyan javaslat is (Szegvári Péter, az akkori Fővárosi Tanács VB. titkára részéről), hogy a budapesti rendőrség helyett a kerületeknek legyenek önálló közbiztonsági szerveik (ami logikus, hiszen a kapitánysági szint már akkor is kerületenként működött). Dr. Diczig István, az Országos Rendőr-főkapitányság delegáltjaként – bár nem hivatalos álláspontot képviselve – lelkesen fejezte ki egyetértését az elgondolást illetően."[57] Erre hasonlóan emlékezett vissza a törvénytervezet előkészítésében részt vevő Szikinger István is.

A rendszerváltozás időszakában gyakran naponta jelentek meg a rendőrség szervezetét módosító döntések, melyek követése a vezetést és az állományt is kihívások elé állította, valamint elbizonytalanította. Jellemző példaként idézem a Magyar Köztársaság 1989. október 23-án történt kikiáltását alig egy hónappal megelőzően, 1989. szeptember 29-én, a Fegyveres Erők Napja alkalmából kiadott parancsot, melyben még a demokratikus szocializmusról és a szocialista jövőről írtak: „Napjainkban hatalmas méretű és gyors ütemű változásoknak vagyunk tanúi és cselekvő résztvevői. A visszafordíthatatlanná vált reformfolyamatok a magyar társadalom modellváltását készítik elő, amellyel a harmadik évezredre kívánunk méltó helyet találni az épülő új »európai otthonban«. A gazdaság dinamizálásával, a demokratikus szocializmus politikai intézményrendszerének kiépítésével, a humánus és szolidáris társadalmi viszonyok megteremtésével a civilizáció élvonalába akarjuk felküzdeni magunkat. Mindezek megvalósítása a magyar nép, az egész nemzet érdeke, s egyben jelenünk és szocialista jövőnk nagy vállalkozása."[58]

Diczig István már a kezdetektől részt vett a reformok kidolgozásában, az erre irányuló jogalkotási munkában. Többek között ő volt az előterjesztője az 1989. november 7-én (!) tar-

52 Magyar Rendőr, 1985/29. (1985. július 20.), 5.

53 https://www.kriminologia.hu/magyar-kriminologiai-tarsasag_vambery-es-viski-erem (letöltés ideje: 2025. október 12.).

54 Határőr, 1990/41. (1990. október 13.), 31.

55 Gondolatok a Belügyminisztérium helyéről, szerepéről a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében címmel a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa által 1989. március l-jén tartott tudományos ülés.

56 Diczig István: A Belügyminisztérium a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. *Belügyi Szemle,* 1989/5., 18–24.

57 Korinek László: Önkormányzati rendőrség? *Belügyi Szemle,* 2024/5., 807–808.

58 A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének, belügyminiszterének és a Munkásőrség országos parancsnokának 63/1989. számú parancsa a Fegyveres Erők Napja alkalmából. 1989. szeptember 29. (ÁBTL-4.2.-sz.n.-HM-BM-MOP 63/1989. parancs)

tott miniszteri értekezlet első napirendi pontjának, melynek címe „Javaslat az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire. Javaslat a nemzet biztonságának védelmére és biztonsági szolgálat szervezetére. Javaslat a Magyar Államrendőségről szóló törvény szabályozási elveire."[59]

A Belügyminisztérium jelentősebb átszervezésére ugyanakkor még 1989. október 23-át követően sem intézkedtek, kisebb módosításokkal ugyan, de továbbra is változatlan szervezeti keretek között, állománnyal és feladatkörökkel működött a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség.

A belügyminiszter 1989. november 1-jén rendelkezett a BM Országos Rendőr-főkapitányság szervezetének módosításáról. Az erről szóló parancs[60] alapján a BM ORFK I-3. (vizsgálati) és a BM III/I. (állambiztonsági vizsgálati) osztályait összevonták, BM ORFK vizsgálati osztály néven. Az osztály vezetője továbbra is Diczig István volt, aki helyettesének pedig a megszüntetett állambiztonsági vizsgálati osztály volt vezetőjét, dr. Pajcsics Józsefet kérte fel.

A BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökségre, Közrendvédelmi és Közlekedési Csoportfőnökségre, valamint Igazgatásrendészeti Csoportfőnökségre tagozódva látta el feladatait. Az országos rendőrfőkapitány helyettese (bűnügyi csoportfőnök) közvetlen alárendeltségében

a) minisztériumi szervként működött a
– BM ORFK bűnüldözési osztály;
– BM ORFK gazdaságvédelmi osztály;
– BM ORFK vizsgálati osztály;
– BM ORFK bűnmegelőzési osztály;
– Interpol Magyar Nemzeti Iroda.
b) központi szervként osztály jogállással működött a
– BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézet.

A BM ORFK vizsgálati osztály szervezetében az alábbi alosztályokat hozták létre:
– értékelő-elemző alosztály;
– állambiztonsági ügyek alosztálya;
– bűnüldözési alosztály;
– gazdaságvédelmi alosztály;
– börtönelhárítási és fogdafelderítési alosztály;
– központi vizsgálati alosztály.

A BM ORFK csoportfőnökségeinek, osztályainak, a rendőr-főkapitányságok bűnügyi, közbiztonsági és közlekedési, valamint igazgatásrendészeti szerveinek számozását a belügyminiszter megszüntette. Meghatározta, hogy az országos rendőrfőkapitány intézkedjen, hogy az irányítása alá tartozó területi szerveknél a parancsban megfogalmazott elveknek megfelelő szervezeti korszerűsítés 1989. december 31-ig befejeződjön.

A Belügyminisztériumban ezzel párhuzamosan megkezdődött a depolitizálás.[61] A belügyminiszter 1990. január 2-án rendelkezett arról, hogy hatályát veszti valamennyi belügyi rendelkezés párt- vagy KISZ-hatáskörre vonatkozó előírása, valamint azok a szövegrészek, amelyek a párt és a KISZ számára kizárólagos jogokat vagy megkülönböztetett jogállást biztosítanak, illetőleg ideológiai-politikai elvárásokat fogalmaznak meg.[62]

A depolitizálással kapcsolatban dr. Túrós András akkori országos rendőrfőkapitány, belügyminiszter-helyettes így emlékezett vissza: „A szolgálati szabályzat kapcsán országos kapitányi értekezletet tartottunk, amelynek egyetlen napirendi pontja az volt, hogyan változzon a szolgálati szabályzat, azon belül is, mi legyen a megszólítás. Az elvtárs, elvtársnő helyett milyen megszólítást alkalmazzunk a jövőben. Lehetett érezni, hogy vibrál a levegő, mert a rendőri vezetők többsége rendkívül erősen kötődött a régi beidegződésekhez, s a szavazásnál majdnem egyharmaduk ragaszkodott ahhoz, hogy maradjon meg a jelenlegi, mert az mindent kifejez. Vagy húsz százalékuk bajtárs, bajtársnő megszólítást akart, s ekkor felszólalt Diczig István, aki azt mondta, hogy szerinte bátran válasszuk az úr, asszony, hölgyem megszólítást, mert ez általánosan elfogadott forma, és ebbe az irányba megyünk, polgári demokrácia várható, s ez a megszólítás időálló lesz. Végül ezt fogadtuk el, s 1989 végén elkészült az új szolgálati szabályzat, amely 1990. január 1-jén lépett hatályba."[63]

A társadalmi, politikai helyzet rendkívül gyors változását a Belügyminisztérium azonban nem tudta követni. Finszter Géza megállapítása szerint a rendszerváltás időszakára a rendőrség funkcionális, legitimációs, valamint erkölcsi és politikai szempontból is válságba került.[64]

IX.
„A törvényesség belső őre"

Ezt a válságot fokozta az ún. Dunagate-ügy kirobbanása. 1990. január 5-én egy budapesti moziban tartott sajtótájékoztatón a demokratikus ellenzék képviselői nyilvánosságra hozták, hogy a BM III/III. Csoportfőnökség 1989. október 23-a, vagyis az ezt tiltó új alkotmány hatálybalépése után is titkosszolgálati módszerekkel gyűjtött információkat az ellenzéki pártokról és vezetőikről.[65]

Dr. Horváth István belügyminiszter a törvénysértéssel vádolt belső biztonsági szolgálat ügyének vizsgálatára különbizottságot hozott létre.[66] A bizottság elnöke Diczig István r. vezérőrnagy, a BM ORFK Vizsgálati Osztály vezetője, tagjai

59 MNL-OL-XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989. Miniszteri értekezlet jegyzőkönyve 1989. november 7., 47. Ismerteti: Révész Béla: A politikai átalakulás és a titkosszolgálatok változásainak kapcsolata az újabb források tükrében. *De iurisprudentia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat,* 2011/4., 52–139. http://dieip.hu/wp-content/uploads/2011-4-szam.pdf (letöltés ideje: 2025. október 10.)

60 ÁBTL-4.2-10-22/19/1989. A belügyminiszter 19/1989. számú parancsa a BM Országos Rendőr-főkapitányság szervezetének módosításáról. 1989. november 1. (10-22/19/1989.)

61 Korinek László: Rendszerváltozás a belügyben. In: *Rendészettudományi gondolatok.* Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014., 33-54.

62 ÁBTL-4.2-10-21/1/1990. A belügyminiszter 1/1990. BM utasítása a belügyi rendelkezések párt- és KISZ-hatáskör érvényesítésére, valamint az ideológiai-politikai elvárásokra vonatkozó részeinek hatályon kívül helyezéséről. 1990. január 2. (10-21/1/1990.)

63 „…részesei voltunk az átalakulásnak…" Interjú dr. Túrós Andrással. *Belügyi Szemle,* 2015/1., 34–41.

64 A megváltozott gazdasági és társadalmi környezetben a rendőrségnél funkcionális válságot okozott, hogy a hagyományos feladatait nem tudta ellátni, legitimációs válságot okozott, hogy a végzett tevékenysége sokszor ellentétes volt a jogi szabályozással, erkölcsi-politikai válságot okozott, hogy szervezete és állománya folytonosságot képviselt az előző rendszerrel. Finszter Géza: A magyar rendőrség válsága. *Belügyi Szemle,* 1990/6., 3.

65 Lásd részletesen: Révész Béla: *A „Duna-gate" ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében.* Acta Universitatis Szegediensis, Szeged, 2006.,

66 A belügyi vizsgálat célja a biztonsági szolgálat átalakítása. Magyar Nemzet, 1990. január 9.

Finszter Géza r. alezredes, a BM ORFK Bűnügyi Technika Intézetének vezetője, Kolláth György, a BM Általános Közigazgatási és Közjogi Főosztályának vezetője és Szikinger István, a BM Közigazgatási Kutatások Programirodájának vezetője voltak. A bizottság az első ülését 1990. január 8-án tartotta, majd rendkívül rövid idő alatt, 1990. január 16-án elkészítette a jelentését, melyet azóta gyakran „Diczig-jelentésként" is hivatkoznak.

A Dunagate-ügyet sokan feldolgozták már,[67] illetve az azt vizsgáló, belügyminiszter által felállított különbizottság tagjai is többször nyilatkoztak[68], írtak[69] az ügyről,[70] a bizottság tevékenységéről, a tett megállapításokról és az azok alapján levont következtetésekről és javaslatokról, valamint a Belügyi Szemle kerekasztal-beszélgetést is tartott az akkori események résztvevőivel.[71] A bizottság által készített jelentés eredeti változata is közzétételre került.[72] Mostani tanulmányomban ezért nem ezt kívánom ismertetni, hanem az egykori tagok visszaemlékezései alapján a bizottság létrejöttének, működésének eddig talán nem ismert mozzanatait, emlékezetes eseményeit bemutatni, kiemelve vezetője, Diczig István szerepét, tevékenységét.

A bizottság munkájáról megkérdeztem a bizottság egykori tagjait, dr. Kolláth Györgyöt és dr. Szikinger Istvánt,[73] valamint interjút készítettem dr. Finszter Gézával és a Diczig István munkáját szakértőként segítő dr. Pajcsics Józseffel.

A vizsgálat idején a BM Közigazgatási Kutatások Programirodáját vezető, jelenleg ügyvédként dolgozó Szikinger István Diczig István hozzáállása kapcsán elöljáróban elmondta, hogy a rendszerváltást közvetlenül megelőző időszakban a Belügyminisztériumban folyamatban volt az önkormányzatokról szóló törvény előkészítése. Az országgyűlési választások előtt dr. Verebélyi Imre belügyminiszter-helyettes egyeztetést hívott össze. Az egyeztetésen megvitatták a Szikinger és dr. Dános Valér által készített javaslatot, mely tartalmazott egy mérsékelt és egy radikális verziót is. Ennek során az ORFK képviseletében jelen lévő Diczig István „teljes mellszélességgel" kiállt a radikális változat mellett.

A vizsgálat idején a BM Törvényelőkészítési Főosztályát vezető Kolláth György részletes tanulmányt írt a Dunagate-ügyről, melynek rövidített változatát[74] a Belügyi Szemle is közölte. Most felidézte, hogy a BM III. Főcsoportfőnökség tevékenységét korábban nem ismerte. Verebélyi Imre kijelentette, hogy a Belügyminisztérium már nem rendőrminisztérium, hanem közigazgatási minisztérium is, így ő is ennek szellemében végezte a munkáját, a bizottság tagjaként is civilként definiálta magát. 1989. október 23-a után hírek szóltak arról, hogy a BM III/III. Csoportfőnökség alkotmányellenesen végzi a munkáját. A bizottság összehívása kapcsán elmondta, hogy dr. Gál Zoltán belügyminiszter-helyettes felhívta, hogy van egy „vizsgálandó helyzet", és berendelte a megbeszélésre. A megbeszélésen dr. Horváth István belügyminiszter ismertette a feladatot: „Nézzék meg, hogy mi történt. Egy hét alatt el kell készíteni a jelentést. Vállalják-e a feladatot?" Miután a bizottság vezetésére és tagként felkért személyeket hitelesnek tartotta, elfogadta a felkérést. Egy kikötése volt: bármi is legyen az eredmény, azt vállaljuk, mert később így szeretne az emberek, illetve a gyermekei szemébe nézni. Ezt a miniszter is elfogadta. Hozzátette, hogy Diczig István a jelentés tartalmával kapcsolatban az egyik bizottsági megbeszélésen javasolta, hogy az tényeket tartalmazzon, valamint néhány következtetést, melyet elfogadtak.

Miután a bizottság megkezdte a munkát, 1990. január 9-én személyesen is felkeresték a BM III/III. Csoportfőnökség központi objektumát, majd Diczig tábornok Horváth vezérőrnagy szobájában a bizottság jelenlétében meghallgatta a belső elhárítás vezetőit.[75] Mint arra Szikinger István visszaemlékezett, kérték, hogy Horváth József r. vezérőrnagy, csoportfőnök mutassa be a tevékenységüket szabályozó normákat. Ekkor minden páncélszekrényt átnéztek, minden fiókot átkutattak, de nem találták azt a minisztertanácsi határozatot, amely alapvetően meghatározta az általuk végzett feladatrendszert. Elgondolkodtató volt számára, hogy a testület vezetői, munkatársai mennyire ismerik ezeknek az egyébként nem nyilvános normáknak a tartalmát, illetve hogy tartják be ezeket a szabályokat a mindennapi gyakorlatban.

Kolláth György számára „döbbenet volt, hogy lebukott az államibiztonság". Ezenkívül több támadás is érkezett az akkori ellenzéki oldalról, elsősorban a Fidesz és az SZDSZ részéről. Utóbbi képviseletében Tamás Gáspár Miklós tette fel a kérdést, hogy „miféle bizottság az, amikor saját magukat vizsgálják?".

Ez a napi sajtóban is téma volt. A Magyar Nemzet cikke szerint „hétfőn [1990. január 8-án] reggel nyolc órakor a belügyminiszter, Horváth István már nem volt a dolgozószobájában: kabinetülésen vett részt, amelynek legfontosabb témája a biztonsági szolgálat lehallgatási botránya volt. Dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy, az ügy kivizsgálására alakított bizottság vezetője épp munkatársaival egyeztette a teendőket. De mint Barsi Tamástól, a BM szóvivőjétől megtudtuk, a bizottság munkájáról a közvélemény egyhamar – a vizsgálat befejezéséig – nemigen kaphat tájékoztatást. – Nem skizofrén helyzet ez? A BM most – az ügyészséggel párhuzamosan – a BM-et, vagyis önmagát ellenőrzi? – A vizsgálat tárgyilagosságát a testület összetétele is garantálja – válaszolta a szóvivő. – Vezetője, Diczig vezérőrnagy az országos rendőrfőkapitány

67 Így például Révész Béla cikksorozata a Beszélő című folyóiratban. Révész Béla: Dunagate I., *Beszélő,* 2004/12., http://beszelo.c3.hu/04/12/08reveszb.htm; (letöltés ideje: 2025. október 10.) Révész Béla: Dunagate II., *Beszélő,* 2005/1., http://beszelo.c3.hu/cikkek/dunagate-ii; (letöltés ideje: 2025. október 10.) Révész Béla: Dunagate III., *Beszélő,* 2005/2., http://beszelo.c3.hu/cikkek/dunagate-iii (letöltés ideje: 2025. október 10.).

68 Beszélgetés Diczig István vezérőrnaggyal, a belügyminisztériumi vizsgálóbizottság vezetőjével. OGy IL E-gyűjtemény BB-004/1990. (1990. február 1.) 10–12.

69 Pajcsics József: Ó, az a békés átmenet. *Belügyi Szemle,* 2010/7–8., 100–123.

70 Cégen belül is dúlt a csata. A BM-es különbizottság vezetője a lehallgatási botrányról. (Interjú dr. Diczig István r. vezérőrnaggyal) Népszava, 1990/26. (1990. január 31.) 7.

71 Öt év után a Dunagate-ügyről. Kerekasztal-beszélgetés 1995. február 9-én. Részvevők: Finszter Géza, Kolláth György, Pajcsics József, Szikinger István, Pallagi Ferenc, Korinek László. *Belügyi Szemle,* 1995/4., 61–81.

72 A Dunagate-jelentés (1990. január 16.) Eredetiben közli a *Belügyi Szemle,* 2015/1., 42–58.

73 A telefonon történt megkérdezésekre 2025. október 3-án került sor.

74 Kolláth György: Utóirat a Dunagate-ügyről – egy civil szemszögéből. *Belügyi Szemle,* 1995/4., 13–33.

75 Pajcsics József: Ó, az a békés átmenet. *Belügyi Szemle,* 2010/7–8., 117.

helyettese, a Belügyminisztérium vizsgálati osztályának vezetője, tehát nevezhetjük a törvényesség belső őrének is."[76]

Diczig személyes pártatlanságát is megkérdőjelezték. A közlemény szerint a Fidesz debreceni csoportjának tudomására jutott, hogy „a belügyi botrány kivizsgálásával megbízott dr. Diczig István, az ORFK vizsgálati osztályánál vezetője, 1956-ban, Debrecenben részt vett a forradalmárok ellen folytatott megtorló hadjáratban. Ekkor még karhatalmistaként. A karhatalomról tudjuk, hogy létrejötte óta a BM állambiztonsági szerveinek egyike. A felkelés leverése után, dr. Diczig a debreceni rendőrségen kapott vezető beosztást, később a BRFK-hoz került. Pályafutásának furcsa momentumai, melyek a pártállam titkosszolgálatához kapcsolják személyét, nyugtalanítóan hatnak. Ezért nem látunk garanciát arra, hogy a lehallgatási botránnyal kapcsolatos vizsgálat a megfelelő felügyelet alá került. Kérjük, hogy dr. Diczig úr szíveskedjen tisztázni az állambiztonsági szervekkel való függőségét, a pártatlanságát a vizsgálatot kérők és folytatók között."[77] Diczig István erre úgy reagált, hogy „a korszak elvárásainak megfelelően 1956 decemberében behívott, vasúti tartalékos tisztként teljesített szolgálatot, később, 1957 augusztusától pedig a városi vasúti rendőrség vezetőjeként dolgozott. Megtorló hadjáratban nem vett részt."[78]

X. „Nehogy azt higgye, hogy ezért a jelentésért majd valaha is megdicsérik!"

Pajcsics József felidézte, hogy január 13-án hívatta a bizottság tagjait dr. Horváth István belügyminiszter. Akkor már a jelentés tervezete elkészült és felterjesztésre került a miniszterhez. Az asztal egyik oldalán ő ült egy munkatársával, illetve a bizottság tagjai a másik oldalon. A miniszter láthatóan nagyon ideges volt, nyilvánvalóan nem tetszett neki a jelentés. Szemrehányó hangon kezdte el a bevezetőjét, Diczignek mindjárt az elején megjegyezte, nehogy azt higgye, hogy ezért a jelentésért majd valaha is megdicsérik. Elmondta, hogy itt volt 1989 nyarán egy kerekasztal-megegyezés, és ezt most felrúgták, tehát gyakorlatilag egy támadásnak ítélte ezt. Megpróbálta kimondatlanul arra irányítani a figyelmet, hogy túl radikális ennek a jelentésnek a tartalma és a megfogalmazása.

Finszter Géza hozzátette, hogy volt egy nagyon kényes kérdés. A belső elhárításnak ezeket a jelentéseit az akkor regnáló Németh-kormány több tagja megkapta. 14 személy szerepelt egy listán, az akkori kormányzati vezetők és a párt néhány vezetője. Ez azért volt nagyon kényes, mert a listát csatolták a jelentéshez, hogy ezek a személyek tudtak erről. Különösen kényes volt Németh Miklós miniszterelnök személye, aki úgy szerepelt a közvélemény előtt, aki nyitott a változásokra. Erre mondta azt a miniszter, hogy ezt a listát nem kell majd csatolni a jelentéshez. Ekkor Pajcsics József visszaemlékezése szerint Kolláth György felugrott, és kijelentette, hogy ha itt a miniszter úr befolyásolni akarja a bizottság megállapításait, vagy a jelentést, akkor ő máris távozik és a jelentést nem írja alá. Már szinte ott is hagyta volna az asztalt. Ekkor Diczig István volt az, aki egyből csillapítani kezdte, hogy erről itt szó sincs, szó sem lehet arról, hogy bármilyen befolyásolási kísérlet történjen. A bizottság függetlenül végzi a munkáját és megállapításait befolyásolásmentesen fogja megtenni. Ezután folytatódott a megbeszélés, melynek során magyarázkodott a miniszter, de nem tudott beleszólni abba, hogy a bizottság bármiben is változtasson a jelentés tartalmán vagy megfogalmazásán. Ezt Kolláth György sem cáfolta.

Szikinger István elmondta, hogy emlékezetes volt számára, hogy amikor a Dunagate-bizottság jelentéséről referáltak a bizottság tagjai dr. Horváth István belügyminiszternél, a miniszter, miután meghallgatta a bizottság megállapításait – tulajdonképpen a később véglegessé vált jelentés tartalmának összefoglalását –, megjegyezte, hogy „Akár le is mondhatnék!". Erre Diczig István úgy reagált, hogy „Nagy csacsiság volna!".

A Dunagate-ügyben később, 1991 áprilisában a Budapesti Katonai Bíróságon az ötödik tárgyalási napon tanúként hallgatták ki Diczig Istvánt, melynek során az 1989. nyári kerekasztal-tárgyalások, majd általa vezetett bizottság jelentésének részleteiről kérdezték. Vallomásában kifejtette, hogy a csoportfőnökség működési beidegződéseinek tehetetlensége miatt – a katonai bűncselekményekkel vádolt – Pallagi Ferenc volt belügyminiszter-helyettest és Horváth József volt csoportfőnököt nem lehet felelőssé tenni.[79]

A Belügyminisztérium átszervezésére csak 1990 januárjában és azt követően került sor, részben a Dunagate-ügy következményeként. 1990. január 10-én lemondott Pallagi Ferenc r. vezérőrnagy, a belügyminiszter állambiztonsági helyettese, 17-én lemondott dr. Horváth József r. vezérőrnagy, a BM III/III. Csoportfőnökség vezetője, 18-án dr. Horváth István belügyminiszter jogutód nélkül megszüntette a BM III/III. Csoportfőnökséget, majd 23-án a Parlamentben elmondott beszéde végén maga is lemondott.

A Belügyminisztériumot ezt követően megbízottként vezető dr. Gál Zoltán államtitkár a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény hatálybalépésének napjával megszüntette a BM Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárságot, a BM III/I., III/II., III/IV. Csoportfőnökséget, a BM Adatfeldolgozó és Tájékoztatási Csoportfőnökség Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztályát, a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok állambiztonsági helyettesi beosztását és a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok III/I. alosztályait és III/II. osztályait, valamint az állambiztonsági törzsszerveket (titkárságokat).[80]

A BM III. Főcsoportfőnökség személyi állományának egy részét az újonnan megalakuló polgári nemzetbiztonsági szolgálatok (a Nemzetbiztonsági Hivatal és az Információs Hivatal) és a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok, egy részét a rendőrség (jellemzően bűnügyi) szervei vették át, jelentős része

76 Magyar Nemzet, 1990/7. (1990. január 9.) 3.
77 Magyar Nemzet, 1990/20. (1990. január 24.) 10.
78 Népszava, 1990/22. (1990. január 26.) 16.

79 A Cég „lendkerekes autója" Kurír, 1991/105. (1991. április 18., reggeli kiadás), 3.
80 ÁBTL- 4.2-10-21/18/1990. A belügyminiszter 18/1990. BM utasítása a Belügyminisztérium szervezetének változásáról. 1990. február 14. (10-21/18/1990.)

azonban nyugállományba került, illetve leszerelt a hivatásos állományból.[81]

Az állam- és közbiztonságról szóló – az 1990. évi X. törvénnyel és az 1990. évi XXII. törvénnyel módosított – 1974. évi 17. törvényerejű rendelet újonnan beiktatott, 11/A. §-a alapján az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) 1990. március 15-től önálló országos hatáskörű szervként működött.[82] Ennek alapján a belügyminiszter 1990. április 4-én közzétett utasításban rendelkezett az Országos Rendőr-főkapitányság szerveinek létrehozásáról.[83] Meghatározta az országos rendőrfőkapitány részére, hogy a rendőrség feladatait meghatározó jogszabályok figyelembevételével 1990. április 1-ig (!) állapítsa meg az egyes szolgálati ágak szervezeti felépítését, tagozódását, irányítását, alá- és fölérendeltségi viszonyait, illetve feladatkörét, valamint nevezze ki a hatáskörébe tartozó vezetőket.

A rendszerváltozás befejezéseként az 1990 tavaszán tartott országgyűlési választás eredményei alapján 1990. május 23-án megalakult a dr. Antall József által vezetett koalíciós kormány, melyben a belügyminiszteri tárcát dr. Horváth Balázs kapta. A Belügyminisztérium rendszerváltozást követő átszervezésének befejezése 1990 júliusában történt meg. A belügyminiszter a Belügyminisztérium főcsoportfőnökségeit, csoportfőnökségeit, főosztályait és osztályait megszüntette, és meghatározta a minisztérium új szervezetét.[84]

A rendszerváltozás eseményeihez kapcsolódó érdekes színfoltként idézem fel, hogy a Népszava országos napilap az 1990-es – akkor még kétfordulós – országgyűlési választások első fordulója előtti utolsó munkanapon, pénteken a választás eredményére vonatkozó „tippelésre" kért fel „néhány neves személyiséget", akik „jövendölésüket úgy fogalmazták meg, hogy tudták: az olvasók már a kész eredmény hozzávetőleges ismeretében tanulmányozzák jóslatukat". Dr. Diczig István, az ORFK vezetőhelyettese is „vállalkozott a tippelésre" és az alábbiakat nyilatkozta: „A pártok közül az MDF-et tartom egy olyan szervezetnek, amelynek politikája kiegyensúlyozott, programja széles tömegek számára vonzó és hangvétele is megfelelő. Az SZDSZ szintén sikerrel pályázhat az első három hely egyikére, hiszen konkrét programjuk van, célkitűzéseik, határozottságuk és következetességük pedig tiszteletet parancsol. A Kisgazdapárt a falusi lakosság körében számíthat jelentős támogatásra, bár véleményem szerint a földkérdésben elfoglalt álláspontjukkal a termelőszövetkezeti parasztságot nemigen sikerült megnyerniük. Szerintem a választások második fordulója lesz a döntő, s az első két hely tekintetében csupán árnyalatnyi lesz a különbség. Válaszom tehát: MDF, SZDSZ, Kisgazdapárt."[85] Úgy gondolom, ma már elképzelhetetlen hasonló interjú.

XI.
A rendszerváltás után

Diczig István 1990. október 31-i hatállyal történt nyugállományba helyezését követően ügyvédként dolgozott, mellette tudományos, kutatói tevékenységét is folytatta, bár alacsonyabb intenzitással, írásai is ritkábban voltak olvashatók.

Szakterülete a kriminológia volt, kutatási témája a bűnözés okainak és feltételeinek vizsgálata, a bűnözés prognosztizálása. Előadásaiban, tanulmányaiban és könyveiben ez és a bűnözés megelőzése központi témaként szerepelt. Később figyelme a korrupcióra, mint a 21. század egyik kihívására irányult, de erőteljesen foglalkoztatta a globalizáció és az innováció hatása a bűnözés helyzetére és várható alakulására Magyarországon.

A Magyar Tudományos Akadémia 1976-ban hozta létre a Jövőkutatási Bizottságot a Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya keretében. Diczig az MTA IX. Osztály Jövőkutatási Bizottságának kezdetektől, a Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos Bizottságnak 2011-től haláláig tagja volt. 2007-ben az MTA Jövőkutatási Bizottsága „A Magyar Tudományos Jövőkutatásért" érmet adományozta részére „a jövőkutatás tudományának, különös tekintettel a bűnügyi prognosztikának a műveléséért, bűnügyi előrejelzések tudományos alapú készítéséért és a jövőkutatás módszertani eredményei gyakorlati alkalmazásának felkarolásáért."[86]

Diczig a rendszerváltást követően, már az 1990-es évek közepén a gazdasági bűnözést kriminológiai szempontból vizsgálva, jól elkülöníthető jellemzői alapján több szakaszra osztotta. Meghatározása szerint az első szakaszban a Magyarországon kialakult – de a társadalmi rendszer alkotta korlátok közé szorított – gazdasági bűnözés főleg lokális jellegű volt. Elkövetési módját tekintve a joghézagok kihasználása, gazdasági szabályozók kijátszása, vissza nem térítendő támogatások megszervezése és különféle gazdasági előnyökhöz való hozzájutás volt, amely korrupcióval is egybefonódott. Az így szerzett vagyont felélték. Az 1980-as évek elejétől változás következett be. A gazdaságban kezdődő, majd lassan szélesedő liberalizálódás lehetővé tette a bűnöző tevékenységből származó anyagi javakból felhalmozását, ingatlanba fektetését. A '80-as évek végéig tartó második szakaszt a vagyonfelhalmozás jellemezte, amely magántulajdon gyarapodásában fejeződött ki. A büntető jogalkotás és jogalkalmazás is tükrözi ezt a viszonylag „stabil" időszakot. A jogszabályokban kevés változás történt, és az ítéletek sem utaltak változásra.[87]

Diczig a gazdasági bűnözés harmadik szakaszához sorolta annak rendszerváltozást követő átalakulását. Mint kifejtette, „a gazdasági bűnözésben a '90-es évek elejétől minőségi változás következett be. A magántőke felszabadítása, a vállalkozás szabadságának megvalósulása új helyzetet teremtett. A le-

81 Tóth Eszter – Petrikné Vámos Ida (szerk.): Állambiztonsági archontológia. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. https://www.abtl.hu/ords/archontologia/f?p=108:1 (utolsó letöltés ideje: 2023. december 23.)

82 Az egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról szóló 1990. évi XXII. törvény 22. § és 64. § (1) bekezdés.

83 ÁBTL-4.2-10-21/37/1990. A belügyminiszter 37/1990. BM utasítása az Országos Rendőr-főkapitányság szerveinek létrehozásáról. 1990. április 4. (10-21/37/1990.)

84 ÁBTL-4.2-10-21/53/1990. A belügyminiszter 53/1990. BM utasítása a Belügyminisztérium szervezetéről és belső irányítási rendjéről. 1990. július 19. (Szám: 10-21/53/1990.)

85 Hogyan tippeltek? Népszava, 1990/71. (1990. március 26.) 3.

86 https://www.ksh.hu/docs/bemutatkozas/mta/mta_jtab/dokumentumok/jtab_kituntetettek.pdf (letöltés ideje: 2025. október 12.)

87 Diczig István: A gazdasági bűnözés új jelenségei. *Gazdaság és Társadalom,* 1995/1., 84.

gális tőkepiac mozgásba hozta az illegális forrásokat is, amely a gazdasági rendszer átalakításából és változásából – közte a privatizációból – fakadó lehetőségeket is maximálisan kihasználta. A büntető jogalkotás igyekezett lépést tartani a változásokkal, az új elkövetői magatartások büntető normáinak megteremtésével, de mindvégig lépéshátrányban maradt. […] Megkezdődött a tőke legális működtetése és fokozatos elhatárolása attól a bűnös folyamattól, amelyben keletkezett, vagyis nem pénz, hanem a tőke tisztára mosásának folyamata figyelhető meg. […] A tőke önálló életre kel, legalizálását cégbejegyzés, részvény, értékpapír stb. végén legális adózott jövedelem fedezi. Ki kételkedhet ezek után – a rágalmazás veszélye nélkül – ezen üzletemberek tisztességében."[88]

Diczig szerint a társasági törvénybe az akkori törvényhozók olyan joghézagokat építettek be, amelyek lehetőséget adtak az akkori vezetésnek, hogy a politikai hatalmát a rendszerváltás során gazdasági hatalomba mentse át. Ezekkel a joghézagokkal olyan falakat építettek a privatizáció folyamatába, amelyekkel szemben a gazdasági rendőrség tehetetlennek bizonyult. 1988-tól 1991-ig Magyarországon spontán privatizáció zajlott le, amely teljesen ellenőrizetlenül ment végbe, aminek következtében kialakult a nomenklatúraburzsoázia.[89]

A Belügyi Szemlében – hosszú idő után – megjelent, egyben utolsó publikációjában – mintegy összefoglalva eddigi életművét – a következőket írta: „Ez az írás rendhagyó, nem követi a tudományos kutatások kialakult rendjét, nem idéz más szerzőktől, sőt a szerző korábbi önmagától sem. Tulajdonképpen egy szűrő, amelyen az elmúlt ötven év saját kutatási tevékenységem múltja, jelene és »eredménye« szűrődik át a mai tudásom tükrében. Kerestem, de nem találtam meg a »végső igazságot«." A cikkben bemutatta, hogy kutatásai életének utolsó két évtizedében két irányban indultak el. Egyik a társadalmi és gazdasági viszonyokban rejlő kriminalitást kiváltó tényezők eddigieknél mélyebb feltárása, a másik az emberi tudatra közvetlenül ható, azt befolyásoló tényezők vizsgálata volt. Az előbbibe tartozott a társadalomban és gazdaságban rejlő bűnözési okok okainak – a bűnözés gyökereinek – vizsgálata, amely részeredményt hozott azzal, hogy sikerült kimutatni azok emberekre ható befolyását. „Arra azonban a kriminológiai ismeretem nem volt elegendő, hogy az emberi tudatban kialakuló folyamat lényegét feltárjam. Erre a vonatkozó szakirodalomban sem találtam választ. Új utakat kerestem. A hivatásom, amely több évtizedes bűnüldözési és büntető ügyvédi tevékenységben fejeződik ki, lehetővé tette az elkövetők százai életútjának vizsgálatát. Ennek révén jutottam arra a következtetésre, hogy az életútban lennie kell egy hosszabb vagy rövidebb időszaknak – amelyet töréspontnak neveztem el –, amikor a személy letér a társadalom normáinak követésének útjáról."[90] Ezt a munkát azonban már nem tudta folytatni.

Rendszeresen vett részt kandidátusi (CSc, majd 1993-tól PhD), illetve doktori (DSc, 1995-től az MTA doktora) tudományos fokozat megszerzésére irányuló eljárásokban mint bíráló, opponens, illetve témavezető (1983-ig használt megnevezéssel: aspiránsvezető).[91]

Az akadémiai doktori védések közül – a jelölt, illetve a közreműködő, kiemelkedő tudós személyiségekre figyelemmel – külön is ki szeretnék emelni kettőt. Egyrészt az 1980-as évek első feléből a gazdasági bűnözés jeles kutatója, Wiener A. Imre Gazdasági bűnözés – gazdasági bűncselekmények című doktori értekezésének 1984-es nyilvános védését, melynek opponensei Katona Géza, Kálmán György és Erdősy Emil, a bírálóbizottság tagjai Gödöny József, Kertész Imre, Földvári József és Diczig István voltak.[92] Másrészt Diczig István életének késői éveiből a kiváló büntetőeljárás-jogász, Herke Csongor Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban című doktori értekezésének 2013-as nyilvános védését, melynek opponensei Bárd Károly, Irk Ferenc, Katona Géza, a bírálóbizottság elnöke Finszter Géza, tagjai Bragyova András, Diczig István, Gönczöl Katalin, Mezey Barna, Vavró István és Hack Péter voltak.[93]

Még nem sokkal halála előtt is kapott felkérést doktori eljárásban való bizottsági részvételre, ennek azonban már nem tudott eleget tenni.[94]

XII. Ügyvédként

Nyugállományba helyezését követően Diczig István ügyvédi praxist folytatott. Nem lett országosan ismert ügyvéd, ugyanakkor néhány jelentős médiaérdeklődést kiváltó büntető- és közigazgatási eljárásban közreműködött védőként, jogi képviselőként, illetve ezek, valamint közlekedési szakjogászként közlekedési ügyek kapcsán nyilatkozott a sajtónak.

Ilyen volt a szír származású, Magyarországon élő orvossal szemben indított idegenrendészeti eljárás, melynek során a Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatala 2003. április végén 10 évre kiutasította Magyarországról az orvost, mert a Nemzetbiztonsági Hivatal információi szerint egy terrorista szervezetet kívánt támogatni. Az orvos jogi képviselőjeként Diczig István járt el és bíróságon támadta meg a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal közigazgatási határozatát.[95]

Az ún. Postabank-perben a dr. Princz Gábor és társai ellen különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűncselekmény V. rendű vádlottja, J. Péter 1996 januárjától a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. Befektetési Igazgatóság ügyvezető igazgatója volt. Feladata volt a bank befektetéseinek menedzselése, kezelése. Irányította a banki részesedések kezelését, illetve az ezen tevékenységhez kapcsolódó aktív banki ügyletek lebonyolítását. Ez az igazgatóság 1998 februárjáig a

88 Uo. 86.

89 Szretykó György: A gazdasági joghézagoktól a gazdasági bűnözésig. *Gazdaság és Társadalom,* 1995/3–4., 319.

90 Diczig István: A kriminológiai okkutatás és megelőzés múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle,* 2015/1. 108–112.

91 Az MTA doktori tanácsának közleménye. *Magyar Tudomány – Az MTA folyóirata,* 2011/2. 239.

92 A Tudományos Minősítő Bizottság hírei. Új doktorok, 1984. március. Magyar Tudomány – Az MTA Értesítője, 1984/6.

93 Herke Csongor: *Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban.* Akadémiai nagydoktori mű. 2012. https://real-d.mtak.hu/490/ (letöltés ideje: 2025. október 11.)

94 Diczig István (1930–2015) *Belügyi Szemle,* 2016/2. 5.

95 Pert indított a Magyarországról kiutasított szír orvos. 2003. július 17. https://hvg.hu/itthon/00000000004C9160 (letöltés ideje: 2025. október 12.)

Banküzemgazdasági Központi Igazgatóság részeként, majd önálló igazgatóságként működött. J. Péter védelmében meghatalmazott védőként dr. Diczig István járt el.[96]

Végül hadd idézzem fel egy saját emlékemet. A 2000-es évek végén Diczig István ügyvéd úr egy gazdasági társaság képviseletében tett feljelentést egy ingatlanügylet kapcsán felmerült bűncselekmény gyanúja miatt. Az akkor hatályos büntetőeljárási törvény alapján végzett feljelentéskiegészítés során beszerzett adatokra figyelemmel a feljelentés elutasításra került. Az erről rendelkező határozat szerkesztése során elkövettem azt a hibát, hogy az indokolás elején röviden leírtam, hogy miért nem volt megállapítható bűncselekmény gyanúja, majd a rendelkezésre álló adatok részletes értékelését követően, összefoglalva a tényeket, szintén leírtam ugyanazt a következtetést. Diczig István a határozat ellen panasszal élt, melyben megjegyezte: attól, hogy a nyomozó hatóság kétszer leírja a határozatban ugyanazt, az még nem lesz igaz. Neki viszont ebben igaza volt...

Diczig István 2015. december 25-én, 85. éves korában hunyt el. Hamvasztás utáni búcsúztatására 2016. január 20-án került sor Budapesten, a Fiumei úti temetőben. Tisztelői egy szál virággal búcsúztak tőle.

Az MTA Jövőkutatási Bizottsága nekrológjában kiemelte: „Előadásai és tudományos művei tükrözték hitvallását."[97]

A Belügyi Szemlében megjelent szerkesztőségi nekrológ úgy fogalmazott, hogy „a rendőr tábornok szakmai életútja tükre annak a történelmi korszaknak, amely Diczig István és nemzedéke számára osztályrészül adatott"[98]. Valóban így van.

MELLÉKLETEK

Interjúk

Interjút készítettem Diczig István egykori helyettesével, a jelenleg ügyvédként dolgozó dr. Pajcsics József ny. r. dandártábornok úrral, valamint a Dunagate-ügy kivizsgálására létrehozott belügyminisztériumi bizottság egykori tagjával, prof. dr. Finszter Géza ny. r. ezredes úrral, az MTA doktorával, aki jelenleg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karon oktat, mint professzor emeritus.

Dr. Pajcsics József ny. r. dandártábornok

(Az interjú felvételének időpontja: 2025. szeptember 24.)

Dr. Pajcsics József a Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetemen 1967-ben szerzett közgazdász oklevelet. Ekkor a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség 1. (Vizsgálati) Osztály Népgazdaságvédelmi Alosztályán kapott hivatásos tiszti beosztást. 1971-től a BM III/1-a. (Kémelhárító) Alosztály munkatársa, majd osztályvezető-helyettes, 1989-ben megbízott osztályvezető. 1989. október 1-től a BM ORFK Vizsgálati Osztály osztályvezető-helyettese, 1990. július 16-tól az ORFK Vizsgálati Főosztály Szakmai Irányító Osztály vezetője, egyben főosztályvezető-helyettes. 1995-ben – kérelmére – nyugállományba helyezték, azóta ügyvédként dolgozik. A Magyar Kriminológiai Társaság és a Magyar Rendészettudományi Társaság alapító tagja. A Magyar Köztársaság elnöke az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából 2006. október 23-án nyugállományú rendőr dandártábornokká nevezte ki.

Mikor és hogyan került a Belügyminisztérium állományába?

A közgazdaságtudományi egyetem elvégzését követően, 1967-ben kerültem a Belügyminisztérium hivatásos állományába, amikor az 1968. január 1-jén induló ún. új gazdasági mechanizmus gazdasági reformokra figyelemmel frissen végzett közgazdászokat kerestek. a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség 1. (Vizsgálati) Osztályára. Akkor azt feltételezték, hogy a gazdasági reformok nyomán megkezdődik a tervutasításos gazdaságirányítási rendszer leépítése, és vele párhuzamosan a gazdasági bűnözés jelentősen növekedni fog. A BM III/1. Osztály Népgazdaságvédelmi Alosztályán kaptam beosztást, azonban az alosztály 1971-ig gazdasági bűncselekményekkel nem foglalkozott. Miután 1971-ben a Belügyminisztériumot átszervezték, ennek során az alosztályt megszüntették, átkerültem a BM III/1-a. alosztályra, amelynek a kémelhárítás volt a fő feladata. Miután itt gazdasági ügyek láthatóan nem voltak, és úgy láttam, nem is lesznek, felmértem, hogy a közgazdász diplomával kevésbé tudom a feladatokat magas szinten ellátni, jelentkeztem az egyetem jogi karára, melyet esti tagozaton elvégzett. A rendszerváltozás kezdetéig az osztályon dolgoztam.

Mikor került közvetlen kapcsolatba Diczig Istvánnal?

1989 áprilisában a Belügyminisztériumban tartottak egy országos értekezletet, amelyen már a reformgondolatokat felvetették, így azt is, hogy alkotmányellenes, hogy az államvédelemnek saját vizsgálati osztálya is van. Az egyik első reformjavaslat az volt, hogy ezt az állambiztonsági vizsgálati osztályt meg kell szüntetni. Ez személyesen is érintett, mivel ekkor már r. alezredes rendfokozatban osztályvezető-helyettes voltam. Ezen az értekezleten Diczig István is felszólalt és ő is hasonló reformgondolatokat vetett fel. Az volt a véleménye, hogy a BM Vizsgálati Osztály megszüntetésével együtt depolitizálni, valamint demilitarizálni és decentralizálni is kell a rendőrséget. Diczig a decentralizáció egyik felvetője és szónoka volt, önkormányzati rendőrség létrehozása mellett érvelt. Emellett a depolitizáció egyik legfőbb támogatója volt, javasolta, hogy a rendőrség pártirányítását szüntessék meg, az függetlenül, csak az alkotmány és jogszabályok alapján működjön. Ekkor még közvetlen munkakapcsolatban nem voltunk. Ő az ORFK Vizsgálati Osztály vezetője volt, Katona Géza utódjaként. Amikor Géza bácsi elment nyugdíjba, ő követte az osztályvezetői székben. Egy épületben voltunk egyébként a Gyorskocsi utcában, neki a II. emeleten volt az irodája, ismertük egymást. Szakmai kapcsolatban nem voltunk, kollegiális, inkább baráti beszélgetések zajlottak közöttünk. Szakmai és tudományos munkásságát természetesen ismertem, olvastam a cikkeit. 1987-ben védte meg a nagydoktori értekezését, melyet olvastam, illetve az akkori osztályvezetővel és néhány kollégával én is elmentem a védésre.

Szorosabb kapcsolatba akkor kerültünk, amikor nyáron megszületett a miniszteri döntés, hogy 1989. augusztus 31-i

96 Fővárosi Bíróság (ügyiratszám 1.B. 425/2003.), első tárgyalási nap: 2004. október 19. Ismerteti: A Postabank-per vádirata. Élet és Irodalom, 2006/30. (2006. július 28.) 8–9.

97 A múltból átívelő jövő. VIII. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatási Konferencia 50 éves a magyar jövőkutatás, 2018. Budapest, 2018. november 14–15. Konferenciakötet. Palatia, Budapest, 2018., 414.

98 Diczig István (1930–2015) Belügyi Szemle, 2016/2., 5.

hatállyal megszűnik az állambiztonsági vizsgálati osztály. Ekkor már az osztály megbízott vezetője voltam, és az én feladatom volt a felszámolás előkészítése. Nagyon sok ember további sorsáról kellett dönteni. Volt, aki nyugdíjba ment, volt, aki más területre. Az a döntés született, hogy 1989. szeptember 1-jei hatállyal az ORFK Vizsgálati Osztály jön létre, és ehhez csatlakozhat az állomány egy része. Ez egy eléggé megterhelő időszak volt számomra, hiszen sokan akkor már több mint két évtizede ott dolgoztam, és az összes feladat rám hárult.

Gyakorlatilag fel kellett oszlatnom az osztályt, amit úgy kell elképzelni, hogy ez egy több mint 200 fős egység volt, mivel önálló fogda volt a Gyorskocsi utcában, ezért egy 100 fős őrségi alosztály működött, amely három váltásban látta el az objektumőrzési, a fogdaőri és a kísérési feladatokat is. Ezenkívül maga a vizsgálói létszám is kb. 80 fő volt akkor. Az osztály szervezetében volt egy börtönelhárítási alosztály, amely kifejezetten a börtönökben végezte az elhárító munkát, valamint különböző vizsgálati alosztályok, melyek teljesen önállóan működtek a többi rendőri szervtől. Maga az osztály is önálló volt, saját anyagi, technikai és pénzügyi csoporttal. Ennek csak egy kis részét vette át az ORFK-vizsgálat, de aki úgy döntött, hogy maradni akar, az maradhatott.

Én ekkor kerültem szoros személyi kapcsolatba Diczig Istvánnal. Előzetesen ő jött hozzám azzal, hogy „Jóska, aki akar, jöhet hozzánk", ő lesz ennek az osztálynak a vezetője továbbra is, Közöle, hogy amennyiben ehhez van affinitásom, továbbra is maradhatnék vizsgálati területen, és szívesen venné, ha én lennék a helyettese. Én mehettem volna az akkor formálódó nemzetbiztonsági szolgálatokhoz. Úgy döntöttem, hogy elfogadom a felkérést, így lettem Diczig István helyettese.

1989 második fele nagyon zűrzavaros időszak volt, nehéz volt személyesen is megélni a változásokat. Ekkor már dr. Túrós András volt az országos rendőrfőkapitány, miniszterhelyettesi rangban, hozzá kellett járni a hetente tartott vezetői értekezletekre. Ezekre rendszerint engem küldött el Diczig. Ekkor még Pallagi Ferenc volt az állambiztonsági miniszterhelyettes, aki megegyezett Túrós Andrással, hogy engem, mint aki az állambiztonság szervezetét, feladatrendszerét jól ismeri, igénybe vehet. Így sokszor kaptam olyan feladatot, ami nem Túróshoz, hanem Pallagihoz tartozott. Emellett az osztály megszervezésének, a személyi állomány beosztályba helyezésének és fizikai elhelyezésének feladatait Diczig rám bízta, ő a vizsgálati munka elvi irányítását végezte. Ez a kettős feladat jelentős erőfeszítéseket igényelt, nehéz volt helytállni. Így telt el az 1989-es év második fele.

A Dunagate-ügy kivizsgálásában ön *is részt vett. Mi volt a feladata?*

A Dunagate-ügy kipattanásakor éppen szabadságon voltam, egyszer csak felhív Diczig, hogy „Jóska, gyere be, alakul egy bizottság!". Elmondta, hogy ő vezeti a bizottságot, és felkért a munkában való közreműködésre. Én ennek a bizottságnak nem voltam tagja, de a munkaterv elkésztésétől a meghallgatások jegyzőkönyvezésén át, a jelentés elkészítéséig, minden feladat végrehajtásába be lettem vonva. A bizottság minden tagja végezte a meghatározott feladatokat, de a gyakorlati végrehajtás jelentős részét én végeztem, tulajdonképpen én voltam a bizottság titkára. Diczig István egyébként ekkor nagyon elfoglalt volt, elfoglalta az a szakmai munka, melyet az akkori zűrös viszonyok között az országos rendőrfőkapitány helyetteseként végeznie kellett. Emellett is nagyon komolyan fogta fel ennek a bizottságnak a vezetését. Ennek során láthatóan is arra ösztönözte a bizottság tagjait, hogy – annak ellenére, hogy mindannyian az állomány tagjai, vagy a BM munkatársai voltak – a vizsgálat és a jelentés mindenképpen objektív, elfogultságtól mentes legyen, erre nagyon nagy hangsúlyt helyezett, és ez így is történt. Szerintem ez a jelentés mind a mai napig megállja a helyét.

Volt-e a munka során valamilyen emlékezetes esemény, pillanat?

Az 1990. január 16-i dátummal aláírt jelentés kapcsán emlékezetes számomra, hogy ezt megelőzően pár nappal, ha jól emlékszem, január 13-án hívatta a bizottságot dr. Horváth István belügyminiszter, Diczig pedig vitt magával, kvázi szakértőként, így én is jelen voltam ezen az értekezleten. Akkor már a jelentés tervezete elkészült és felterjesztésre került a belügyminiszterhez. Ez egy szombat délután volt, a mai napig jól emlékszem rá. Az asztal egyik oldalán ő ült, mellette ült egy munkatársa – talán a jegyzőkönyvvezető, vagy titkár –, illetve mi öten voltunk a másik oldalon. A miniszter láthatóan nagyon ideges volt, nyilvánvalóan nem tetszett neki a jelentés. Szemrehányó hangon kezdte el a bevezetőjét. Diczignek mindjárt az elején megjegyezte, nehogy azt higgye, hogy ezért a jelentésért majd valaha is megdicsérik.

Elmondta, hogy itt volt 1989 nyarán egy kerekasztal-megegyezés, és ezt most felrúgták, tehát gyakorlatilag egy támadásnak ítélte ezt. Megpróbálta kimondatlanul arra irányítani a figyelmet, hogy túl radikális ennek a jelentésnek a tartalma és a megfogalmazása. Ekkor Kolláth Gyuri felugrott, és kijelentette, hogy ha itt a miniszter úr befolyásolni akarja a bizottság megállapításait, vagy a jelentést, akkor ő máris távozik. Már szinte ott is hagyta volna az asztalt. Ekkor Diczig István volt az, aki egyből csillapítani kezdte, hogy itt nincs erről szó és szó sem lehet arról, hogy bármilyen befolyásolási kísérlet történjen. A bizottság függetlenül végzi a munkáját és megállapításait befolyásolásmentesen fogja megtenni. Ezután folytatódott a megbeszélés, melynek során magyarázkodott a miniszter, de nem tudott beleszólni abba, hogy a bizottság bármiben is változtasson a jelentés tartalmán vagy megfogalmazásán.

Diczig István talpraesettsége és határozottsága nagyon jól megmutatkozott abban, ahogy ezt a bizottságot vezette. Ténylegesen igyekezett egy olyan vizsgálatot lefolytatni, és egy olyan jelentést elkészíteni, amelyik az objektív tények alapján tényleg azokat a megállapításokat tükrözte, hogy itt valóban folyik az iratmegsemmisítés, valóban történtek ilyen jelentések.

Milyen volt vezetőként, illetve magánemberként Diczig István?

Munkatársaként és a helyetteseseként Diczig Istvánt határozott, de jóindalatú vezetőként ismertem meg. Nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy mindenki az általa adott útmutatások szerint, önállóan végezze a munkáját és arról számoljon be. Ezt egyébként számon is tartotta. Időközben, 1989 őszén őt kinevezték vezérőrnaggyá, engem pedig ezredessé. Ekkor a kezdeményezésére tartottunk közösen egy ünnepi összejövetelt egy vendéglőben, ahová mindketten meghívtuk a hozzánk közel állókat. Egyébként nem jártunk össze, baráti társaságunk másokból állt.

A rendszerváltást követően megalakult a Vizsgálati Főosztály, melynek a helyettes vezetője lett.

1990 elején Diczig István kezdeményezte, hogy a vizsgálati osztály alakuljon át főosztállyá. Ezt az új szervezeti koncepciót elfogadták, és 1990. márciusban és áprilisban az ő irányításával az osztály főosztállyá alakult át, és az addigi szervezet két egységre tagolódott. Létrejött egy szakmai irányító osztály, amely a megyei vizsgálati osztályok szakmai irányítását végezte, ennek én lettem a vezetője, egyben főosztályvezető-helyettes. Alakult továbbá egy központi vizsgálati osztály, amelynek dr. Zalai Péter lett a vezetője. Ez az osztály foglalkozott a hatáskörbe vont, országos jelentőségű ügyek vizsgálatával. Zalai Pétert egyébként Diczig tudományos területen is támogatta, rendszeresen tanácsokkal látta el, konzultáltak. Diczig István 1990 őszén betöltötte a 60. életévét és nyugállományba vonult, viszont ez a szervezeti felépítés 1995 februárjáig, nyugdíjba vonulásomig megvolt.

Prof. dr. Finszter Géza ny. r. ezredes

(Az interjú felvételének időpontja: 2025. október 13.)

Dr. Finszter Géza az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán 1968-ban szerzett jogász oklevelet. Rövid bírósági gyakorlat után a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség 1. (Vizsgálati) Osztályán kapott hivatásos tiszti beosztást. Itt 1982-től alosztályvezető. 1984-től az állam- és jogtudomány kandidátusa (CSc). 1984–1988 között a Belügyi Szemle főszerkesztője. 1988-tól 1990 márciusáig a BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökség Bűnügyi Technikai Intézet vezetője, majd október közepéig a Nemzetbiztonsági Hivatal Szakszolgálatának igazgatója. Ezt követően a BM Rendészeti Helyettes Államtitkárságon főosztályvezető. 1993 áprilisától a Rendőrtiszti Főiskola tanára, valamint 1998-ig a tanintézet parancsnokának, illetve főigazgatójának oktatási és tudományos, majd tudományos helyettese, közben a Rendészeti és Kutató Intézet igazgatója. 1998 júliusától az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet főmunkatársa, utóbb osztályvezetője. 2000-től sorrendben az ELTE Állam- és Jogtudományi, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Széchenyi István Egyetem és 2012-től a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Doktori Iskolájának oktatója, az utóbbi Rendészettudományi Doktori Iskolájának törzstagja. 2007-től az MTA doktora (DSc). 2014-től a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Bizottsága Rendészeti Albizottságának egyik megalakítója és elnöke.[99]

Mikor ismerkedett meg Diczig Istvánnal?

Én személyesen Diczig Istvánt akkor ismertem meg, amikor a Dunagate-bizottság elnöke lett, és akkor ez a bizottság állandóan ülésezett, tulajdonképpen reggeltől estig, mert mindössze öt napot kaptunk a minisztertől, hogy egy olyan vizsgálati jelentést készítsünk, amely azt tartalmazza, hogy a jog előírásaival szembesítve hogyan minősíthető ez a tevékenység, amit egy nyilvános sajtótájékoztatón az akkori ellenzéki pártok képviselői az ország nyilvánossága elé tártak. Ennek az volt a lényege, hogy az egyik, Belügyminisztérium irányítása alatt álló szolgálat, nevezetesen a III/III. Csoportfőnökség jogsértő módon jár el az Alkotmány 1989. október 23-i módosítását követően is. Ekkor kerültem személyes kapcsolatba Diczig Istvánnal, de tudtam a munkáiról, ismertem a kutatásait.

Melyek voltak Diczig István fő kutatási területei, illetve eredményei, amelyek szakmai, tudományos területen ismertek voltak?

Diczig István a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelmének volt az egyik meghatározó kutatója, jelentős kutatói teljesítményt tett le az asztalra. Ennek előzménye volt az 1968-ban bevezetett új gazdasági mechanizmus, amelyben megjelentek a piacgazdaság legfontosabb elemei is, mint a tulajdonjog egységessége, a szerződő felek egyenlősége, a törvény uralmának biztosítása, az alá-fölé rendeltség megszüntetése, és az emberi jogok is, különösen Helsinki után. A tulajdonvédelemnek tehát kétségkívül megjelentek új megközelítései, és ebben kétségkívül érdemei voltak Diczig Istvánnak, mert megértette ezt a változást, és úgy közelített a tulajdon elleni bűncselekmények kriminológiájához, hogy megpróbálta ezeket a polgári jogállamra érvényes elveket figyelembe véve tanulmányozni a gazdasági bűncselekmények területét.

De ami őt igazán ismerté tette, az az ún. prognóziskutatás volt. Ez a ’80-as évek közepétől a magyar kriminológiai kutatásoknak a középpontjába került. Ekkor két nagy téma került a kriminológiával foglalkozó kutatók asztalára. Az egyik a látens bűnözés, ez volt Korinek László szakterülete, melyről meg is jelent egy monográfiája A rejtett bűnözés címmel.

A másik téma pedig a prognóziskutatás volt, ami szintén ekkor vált időszerűvé, ugyanis korábban volt egy dogma. Az 1960-as évektől ez nagyon markánsan megjelent, hogy miért van egy szocialista országban bűnözés? A magyarázatot abban jelölték meg, hogy részben azért, mert a régi, letűnt rendszer elemei még benne vannak az emberi magatartásban. A másik ok pedig a kapitalista országok környezete volt, mely azt a veszélyt hordozza, hogy a kapitalista termelési mód az egyenlőtlenségen, a kiszolgáltatottságon alapul, és a vagyonosodás „szentségének” szolgálatában eltorzítja azokat az értékeket, amiket a szocialista berendezkedés vall. De ha ebben a politikai berendezkedésben sikereket ér el a proletárdiktatúra, akkor el tudja érni a bűnözés jelentős visszaszorítását, sőt hosszú távon akár még a megszüntetését is. A ’60-as évek végétől azért ez a megszüntetés már eltűnt a programból, mindenki érezte, hogy a bűnözésnek vannak olyan szubjektív, lelki, indulati elemei is, amelyek legkevésbé sem a politikai berendezéstől függenek.

De azt továbbra is lelkesen vallották, hogy a szocialista országok jelentősen nagyobb közbiztonságot tudnak biztosítani, mint a kapitalista államok, és ez a bűncselekmények jelentős csökkenésével igazolható. Ez majdnem igaz is volt a ’70-es években, de a ’80-as évek elejétől elkezdett emelkedni a bűnözés. Itt van még egy fontos dolog: hogy ezt honnét tudjuk? Onnan tudjuk, hogy Magyarországon a bűnügyi statisztika, vagyis, hogy hány bűncselekményről szereztek tudomást a hatóságok, nem volt államtitok. Ez nem olyan egyértelmű, mert úgy emlékszem, hogy rajtunk kívül csak a lengyelek publikálták nyilvánosan a bűnügyi adatokat, az összes többi szocialista országban ez titok volt. Nálunk viszont 1964-től ezek az adatok nyilvánosak voltak, kivéve a katonai bűncselekményeket, ez viszont érdemben nem torzította el a bűnügyi statisztikát.

És elkezdett emelkedni a bűnözés. Ez már a ’80-as évek eleje. Ekkor merült fel az az igény, hogy a kriminológia tudományának foglalkoznia kell egyrészt azzal, hogy miért van ez

99 Deák József: Kutató hirtelen felindulásból… interjú professzor emeritus Finszter Géza nyugállományú rendőr ezredessel, az MTA doktorával. *Rendőrségi Tanulmányok,* 2020/2., 156–157.

a növekedés, és ez egy nagyon érdekes fordulatot hozott a tudományba, elsősorban a kriminológia tudományába, de mondhatom, hogy a bűnügyi tudományok egész területére is kihatott. Nevezetesen az, hogy a kriminológusok keresték az okokat. És az okok között találtak olyanokat is, melyeknek a politikai hatalom nem örült, például, hogy a szocialista társadalomban is vannak működési zavarok, és ezek az egyéb következmények mellett a bűnözést is negatív irányba, a növekedés irányába befolyásolják.

Ekkor vált divatossá a kriminológia, ekkor nőtt meg a kriminológiai kutatások jelentősége, és a rendőri vezetők is ebben az irányban indultak el, vettek részt például nemzetközi kriminológiai konferenciákon. Így például Katona Géza, akit az egész pályája a kriminológiához kötötte, de már a '80-as évek közepétől egyre nagyobb intenzitással kriminológiai kutatásokat folytatott, és abban is nagyon jeles eredményeket ért el. A prognóziskutatás pedig azért vált divatossá, mert feltették a kutatók a kérdést, hogyha ez így van, és itt egy növekedést tapasztalunk, akkor vajon a jövő mit rejteget? Ez a növekedés tovább fog folytatódni, esetleg még erőteljesebben, már társadalmi zavarokhoz is vezethet, ha nagyon elhatalmasodik a bűnözési hullám, vagy pedig lehet abban reménykedni, hogy megfordítható ez a tendencia, és visszatér a bűnözés csökkenése. És ebben Diczig István az egyik legfontosabb szereplő volt.

Kik voltak a legjelentősebb kutatói a bűnözési prognózisnak?

Lényegében akkor három nagy elmélet volt ismert a tudományos közéletben, a Diczigé, a Déri Pálé és a Szabó Andrásé. Szabó tudományos kutatóként vett ebben részt, és nagyon sok kutatásban együtt dolgozott Diczig Istvánnal. Diczig nagyon sokat köszönhetett Szabónak. Szabó András nemzetközi hírű akadémikus volt, tudományos mércével mérve nemzetközi szinten is kiemelkedő tudós. Déri Pál pedig a Belügyi Szemle egykori alapító főszerkesztője, 1945-től végig rendőri szolgálatban, de nagyon elmélyülten foglalkozott kriminalisztikával, hogyan lehet minél hatékonyabbá tenni e felderítést. Volt is egy híres könyve, 1976-ban jelent meg a Korszerű nyomozás – integrált bűnüldözés. Azért ez 1976-ban nagyon úttörő dolog volt, hogy már akkor felvetette a számítógépes háttér jelentőségét, mely nagy segítséget fog nyújtani a bűnüldözés számára. És ő is készített prognózist, és a három prognózis közül az elkövetkező években az ő számadatai jöttek be leginkább. A másik két prognózis egy jóval mérsékeltebb növekedést jósolt, melyekhez képest a tényadatok rosszabbak voltak. Ugyanakkor mindháromnak volt egy feltűnő adottsága: egyik sem számolt a rendszerváltással. Ez a kutatóknak nem róható fel.

*Hogy emlékszik vissza a rendszerváltás id*őszakára?

Javaslom megnézni a Belügyi Szemle 1989. áprilisi és májusi számait. Az akkor működő Belügyi Tudományos Tanács 1989 márciusában szervezett egy konferenciát, ahol elhangoztak olyan előadások, többek között dr. Horváth István belügyminisztertől, Verebélyi Imre miniszterhelyettestől, illetve Diczig Istvántól, melyek nagyon fontos források, mert azt mutatják be, hogy milyen gondolkodás jellemezte a belügyi kormányzatot 1989-ben: nagyfokú nyitottság a változások iránt. A belügyi és elsősorban a rendészeti igazgatás területén a következő elgondolások születtek az átalakításról. Lényegében három feladat volt: a jogalkotás, az új szervezet kialakítása és az új közbiztonsági stratégia megalkotása.

Ami a jogalkotást illeti, mindent vitt a rendőrségi törvény megalkotása, mondván, az egy jogállamban nem lehetséges, hogy a rendőrség tevékenysége ne törvényben legyen szabályozva. Erre azonban végül csak 1994-ben került sor. A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény megalkotása azért volt más sínen járatott, mert ott volt egy olyan botrány, egy olyan feszültség, ami sürgetővé tette a cselekvést, és meg is jelent a Dunagate-ügy egyik következményeként a különleges titkosszolgálati eszközökről szóló törvény, amely már 1990 februárjában megszületett. A következő jogalkotási kérdés az volt, hogy mi legyen a büntető anyagi és eljárásjoggal. A kriminálpolitikai elvárás az volt, hogy ezeket is a demokratikus jogállam értékrendjéhez kell igazítani. Ez elsősorban az eljárási törvény kapcsán jelentett feladatot, de ezeket menet közben a korábbi szabályok módosításával tulajdonképpen nagyon gyorsan megoldották. De az új kódex megalkotására csak 1998-ban került sor, amely azonban csak 2003-ban lépett hatályba.

A Dunagate-ügy kivizsgálására létrehozott bizottságnak miként lett tagja?

Dr. Gál Zoltán belügyi államtitkár hívott fel, közölte, hogy alakítani kell egy bizottságot az események kivizsgálására, és megkérdezte, hogy vállalom-e? Én mondtam, hogy vállalom. Úgy voltam ezzel, hogy igaz, hogy akkor én egészen más területen dolgoztam, a Bűnügyi Technikai Intézetben voltam. De volt 16 év olyan munkatapasztalatom, amikor az állambiztonság területén dolgoztam, a vizsgálati osztályon, és azon belül is a legértékesebb időt a jogi alosztályon töltöttem el, és úgy éreztem, hogy én ezt bátran vállalhatom. Nem beszélve arról, hogy volt két olyan körülmény – amit persze Gál Zoltánnak nem mondtam –, ami engem erre predesztinált.

Az egyik, hogy az ügyet kirobbantó Végvári Józsefet én személyesen jól ismertem, ugyanis állambiztonsági tagozaton végzett a Rendőrtiszti Főiskolán, és én a '70-es években több éven keresztül külső oktatóként a büntető eljárásjogi szemináriumokat az állambiztonsági osztályoknak én tartottam. A másik pedig az volt, hogy Végvári arra hivatkozott, hogy ő egy olyan lelki válságon ment keresztül, amelynek a csúcspontja az 1989. december 24-én a Hősök terén tartott éjféli misén való részvétele volt, melynek hatására döntött úgy, hogy nem hallgathat tovább arról, amit tapasztalt, azt, hogy október 23-a után is változatlan intenzitással folytatja az állambiztonság az ellenzék megfigyelését. Ezen a misén én is részt vettem, bár Végvárival ott nem találkoztunk.

Lefolytatta a bizottság a vizsgálatot és a megállapításainkról jelentést készítettünk. Hát, nem örült neki a miniszter, de tudomásul vette.

Fel tud idézni olyan pillanatot, amely emlékezetes volt az Ön számára a vizsgálattal kapcsolatban?

A jelentés aláírása előtt pár nappal, szombat délután berendelt minket dr. Horváth István belügyminiszter. Ismertettük a jelentést. Volt egy nagyon kényes kérdés. A belső elhárításnak ezeket a jelentéseit az akkor regnáló Németh-kormány több tagja megkapta. 14 személy szerepelt egy listán, az akkori kormányzati vezetők és a párt néhány vezetője. Ez azért volt nagyon kényes, mert a listát csatoltuk a jelentéshez, hogy ezek a személyek tudtak erről. Különösen kényes volt Németh Miklós személye, aki úgy szerepelt a közvélemény előtt, mint a demokratikus átmenet miniszterelnöke, aki nyitott a változá-

sokra. Erre mondta azt a miniszter, hogy ezt a listát nem kell majd csatolni a jelentéshez. Ekkor Kolláth György felugrott, és kijelentette, hogy akkor ő a jelentést nem írja alá. Végül Diczig István meggyőzte, hogy nincs erről szó, a miniszter pedig tudomásul vette, hogy a lista csatolva lesz a jelentéshez.

Még egy emlékem van erről az időszakról. Ez akkor történt, amikor a jelentést már elkészítettük és benyújtottuk, de a miniszter még nem mondott le a parlamentben. A bizottság tagjai nem voltak jelen, történetesen én egyedül voltam nála, valamilyen más ügyben, ami az Intézettel volt kapcsolatos. Ekkor azt mondja nekem a miniszter, hogy „Finszter úr, itt találkoztam Bush-sal,[100] és akkor a kormány tagjait bemutatták az elnök úrnak. Én is kezet fogtam az elnökkel és bemutatkoztam, hogy én vagyok a belügyminiszter. Erre megállt Bush, és azt mondta, hogy »tudja miniszter úr, négy évet szolgáltam a titkosszolgálatnál, és az volt az életemnek a legértékesebb időszaka, jó emlékkel idézem fel ezt az időszakot«. Nekem meg le kell mondanom" – mondja Horváth. „Miért nem tudjuk ezt úgy kezelni, ahogy egy normális ország működése?" És én azt találtam neki mondani, hogy „Látja, miniszter úr, itt a különbség egy demokratikus állam és egy diktatórikus állam között. A diktatórikus államban a titkosszolgálatban dolgozni, arra nem lehet felvágni. Míg a demokratikus államban a titkosszolgálat annak a nemzetnek a javát szolgálja." A miniszter nem szólt semmit, tudomásul vette ezt a megjegyzésemet, de érdekes volt, hogy nekem szegezte a kérdést, hogy mi*ért* csinálunk mi ekkora ügyet ebből.

Diczig István nyugdíjba vonulása utáni években már nem olyan aktívan, az 1990-es évek közepétől pedig egyáltalán nem vett rész a Belügyminisztériumban, a rendőrségen, a rendészettudomány területén végzett tevékenységben, publikációi ritkán jelentek meg, figyelme inkább a jövőkutatásra irányult. Mi lehetett ennek az oka?

Igen, ez valóban így van. Véleményem szerint itt két lehetséges válasz is szóba jöhet. Egyrészt hirtelen egy hatalmas elánnal vesz részt az átalakulásban, és magára az említett, Belügyi Szemlében megjelent cikkre utalok, amely egy nagyívű változást vetített előre az ő tollából. Ez azt mutatta, hogy teljesen azonosult ezzel a folyamattal, és arra is lehetett számítani, hogy majd fontos szerepet fog betölteni az új berendezkedés, az új szervezet kialakításában. Ehelyett egyszer csak jött egy kérelem, hogy nyugdíj. Maradhatott volna. Engem is meglepett a döntése. Másrészt ez lehetett egy bölcs előrelátás is, hogy nem úgy fognak alakulni a dolgok, mint ahogy a lelkes kezdetekkor gondoltuk. Ezt követően húsz évig elismert ügyvédi tevékenységet folytatott.

Szakmai, tudományos és közéleti tagságai, szerepvállalásai

– 1983. május 26-án alakult meg a Magyar Tudományos Akadémia nagytermében a Magyar Kriminológiai Társaság, melynek alapító tagja volt. Az alakuló ülésen megválasztották társaság elnökét, elnökhelyetteseit, titkárát, az igazgatótanács és az ellenőrző bizottság tagjait. A társaság első vezetői a korszak legjelentősebb tudósai közül kerültek ki. A társaság elnöke Király Tibor, elnökhelyettesei Gödöny József, Katona Géza, Szabó András, Vermes Miklós, Vigh József, titkára Gönczöl Katalin volt. Az igazgatótanács tagjai Borsi Zoltán, Berkes György, Déri Pál, Földvári József, Gárdai Gyula, Kereszty Béla, Nagy Tibor, az ellenőrző bizottság elnöke Bakóczi Antal, tagjai Diczig István és Nagy Ferenc voltak.[101]

– A Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa tagja volt – Déri Pállal, Katona Gézával és Kertész Imrével együtt[102] – annak megszűnéséig, 1989. november 23-ig.[103]

– A szakmai kollégiumokról szóló 6/1989. (III. 22.) SZEM rendelet alapján létrehozott igazságügyi orvos szakértői szakmai kollégium tagja volt.[104]

– A Jogi Szakvizsgabizottság tagja volt.[105]

– 1985–1990. között legfelsőbb bírósági népi ülnök volt.[106]

– Az MTA Jövőkutatási Bizottság tagja (2011. augusztus 26. – 2011. október 2.)

– Az MTA Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos Bizottság (szavazati jogú tag)[107] (2011. október 1. – 2015. december 25.)[108]

– Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya tagja (2011. augusztus 26. – 2015. december 25.)[109]

– A Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság Prognosztikai Szakosztály tagja.

– A Magyar Labdarúgó Szövetség Fellebbviteli Bizottság tagja.

– A Humanitás Bűnmegelőzést és Társadalmi Beilleszkedést Segítő Társaság alapító elnöke.

– A Tudományos Minősítő Bizottság hadtudományi szakbizottságának tagja.

– A Minisztertanács 1988. augusztus 11-i ülésén meghatározta az Alkotmány felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokat és kialakította a munka szervezeti keretet. A kormány által létrehozott tizenegy munkabizottság tevékenységét az igazságügy-miniszter által vezetett, s egyes munkabizottságok vezetőiből álló tudományos-szakmai bizottság koordinálta és irányította. Az ügyészségekre vonatkozó szabályozással foglalkozó munkabizottságba az alábbi személyeket választották: vezetője: Nyíri Sándor legfőbb ügyész helyettes, tagok: ifj. Bárd Károly egyetemi docens, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Beck Károly főosztályvezető-helyettes ügyész, Legfőbb

100 1989 nyarán tett emlékezetes *látogatást Budapesten George H. W. Bush, az Amerikai Egyesült Államok elnöke.*

101 Tudósítás a Magyar Kriminológiai Társaság fennállásának 40. évfordulója alkalmából tartott ünnepi közgyűlésről. Kriminológiai Közlemények 84., Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2023., 11. https://www.kriminologia.hu/files/publication/2023/11/Krimonologia-84.pdf

102 ÁBTL-4.2-10-21/2/1979. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 2/1979. számú utasítása a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsának újjászervezéséről. Budapest, 1979. január 4-én. (10-21/2/1979.)

103 ÁBTL-4.2-10-21/34/1989. A Belügyminiszter 34/1989. BM utasítása a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa megszüntetéséről. Budapest, 1989. november 23-án. (Szám: 10-21/34/1989.)

104 A Szociális- és Egészségügyi Minisztérium 8015/1989. (SZ.E.K. 6.) SZEM tájékoztatója a szakmai kollégiumok szakmai működési területéről, személyi összetételéről és a működés feltételeit biztosító szervezetekről. Szociális és Egészségügyi Közlöny, 1989/6. (1989. április 15.), 362.

105 Igazságügyi Közlöny, 1983/2. (1983. február 28.), 118., 1997/8. (1997. augusztus 31.), 1152.

106 Magyar Közlöny, 1985/30. (1985. augusztus 01), 743.

107 Akadémia Almanach 2012. A Magyar Tudományos Akadémia Almanachja 2012. II. kötet Testületi rész. (szerk.: Bertók Krisztina) Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2012., 171.

108 Az MTA Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos Bizottság tagjai. https://www.ksh.hu/mta_sjtb_archivum (letöltés ideje: 2025. október 12.)

109 Az MTA köztestületének tagjai. https://mta.hu/koztestuleti_tagok?PersonId=11386 (letöltés ideje: 2025. október 12.).

Ügyészség, Borsi Zoltán, a Legfőbb Ügyészség Titkárságának vezetője, Gyöngyi Gyula főosztályvezető-helyettes ügyész, Legfőbb Ügyészség, Holló András osztályvezető, Államigazgatási Szervezési Intézet, Hlavathy Attila osztályvezető ügyész, Legfőbb Ügyészség, Pálinkás György, a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának tanácselnöke, Diczig István r. ezredes, ORFK Vizsgálati Osztályának vezetője, Nagy József országgyűlési képviselő, Ruttner György ügyvéd.[110]

FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSOK

Bakóczi Antal: A bűnözés a népgazdasági ágazatokban. In: Gödöny József (szerk.): *Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok XIII.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1976.

Bertók Krisztina (szerk.): Akadémia Almanach 2012. *A Magyar Tudományos Akadémia Almanachja 2012.* II. kötet Testületi rész. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2012.

Beszélgetés Diczig István vezérőrnaggyal, a belügyminisztériumi vizsgálóbizottság vezetőjével. OGy IL E-gyűjtemény BB-004/1990. (1990. február 1.)

Deák József: *A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgálatában (1953–1990)* Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2017. (289) https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Deak-Jozsef_Doktori-ertekezes_2018.pdf (letöltés ideje: 2025. október 12.)

Deák József: Kutató hirtelen felindulásból… interjú professzor emeritus Finszter Géza nyugállományú rendőr ezredessel, az MTA doktorával. *Rendőrségi Tanulmányok,* 2020/2.

Déri Pál: A bűnözés, különösen a helyszínes bűncselekmények várható alakulása és a bűnüldözés távlati tervezése. *Belügyi Szemle,* 1973/11.

Diczig István: Metanolos tömegmérgezés a nyíregyházi MAV állomáson. *Rendőrségi Szemle,* 1961/7.

Diczig István: A diósgyőri Lenin Kohászati Művek kriminológiai helyzete. *Belügyi Szemle,* 1968/3.

Diczig István: A kriminológiai prognosztika és tervezés szervezésének módszerei a Szovjetunió belügyi szerveinek gyakorlatában. *Belügyi Szemle,* 1973/12.

Diczig István – Szentpáli István: A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. *Belügyi Szemle,* 1974/2.

Diczig István: A gazdasági szabályozórendszer megszegésével elkövetett társadalmi tulajdon és népgazdaság elleni bűncselekmények megelőzésének és felderítésének problémái. *Belügyi Szemle,* 1976/4.

Diczig István: *A társadalmi tulajdon védelme.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.

Diczig István – Besenyei Lajos – Gidai Erzsébet – Kránitz Mariann – Nováky Erzsébet: *A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése az 1978-1990 közötti évekre.* A kutatásban közreműködött: Konrád Gyula, Tamás Pál. BM Könyvkiadó, Budapest, 1982.

Diczig István: A Belügyminisztérium a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. *Belügyi Szemle,* 1989/5.

Diczig István: A gazdasági bűnözés új jelenségei. *Gazdaság és Társadalom,* 1995/1.

DiczigIstván: A kriminológiai okkutatás és megelőzés múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle,* 2015/1.

Diczig István (1930-2015) *Belügyi Szemle,* 2016/2.

Fadgyas András: A társadalmi tulajdonban nagy kárt okozó intellektuális bűncselekmények nyomozásának gyakorlatáról. *Belügyi Szemle,* 1974/3.

Fehér Lenke: A bűnözés új jelenségei A bűnözés megelőzése (Vitaülés) MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága, Budapest, 1987. június 5. Diczig István hozzászólása. *Jogtudományi* Közlöny, 1987/11.

Finszter Géza: A magyar rendőrség válsága. *Belügyi Szemle,* 1990/6.

Herke Csongor: *Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban*. Akadémiai nagydoktori mű. 2012. https://real-d.mtak.hu/490/ (letöltés ideje: 2025. október 11.)

Herke Csongor: Azok a nyolcvanas évek –a Belügyi Szemle első aranykora. *Belügyi Szemle,* 2022/11.

Irk Ferenc: A bűnügyi prognózisról – múltbeli tények és jövőbeli kilátások. In: Bárd Petra – Hack Péter – Holé Éva (szerk.): *Pusztai László emlékére.* P-T Műhely az Országos Kriminológiai Intézet és az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar megbízásából, Budapest, 2014.

Kolláth György: Utóirat a Dunagate-ügyről – egy civil szemszögéből. *Belügyi Szemle,* 1995/4.

Korinek László: Rendszerváltozás a belügyben. In: *Rendészettudományi gondolatok*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014.

Korinek László: Önkormányzati rendőrség? *Belügyi Szemle,* 2024/5.

Nováky Erzsébet: A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése – 30 év távlatából. In: *A jövő és 2012.* Arisztotelész, Budapest, 2012., 150–169. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1873/1/11505p150.pdf (letöltés ideje: 2025. október 10.)

Pajcsics József: Ó, az a békés átmenet. *Belügyi Szemle,* 2010/7–8.

Révész Béla: Dunagate I., *Beszélő,* 2004/12., http://beszelo.c3.hu/04/12/08reveszb.htm; (letöltés ideje: 2025. október 10.)

Révész Béla: Dunagate II., *Beszélő,* 2005/1., http://beszelo.c3.hu/cikkek/dunagate-ii; (letöltés ideje: 2025. október 10.)

Révész Béla: Dunagate III., *Beszélő,* 2005/2., http://beszelo.c3.hu/cikkek/dunagate-iii (letöltés ideje: 2025. október 10.)

Révész Béla: *A „Duna-gate" ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében*. Acta Universitatis Szegediensis, Szeged, 2006.

Révész Béla: A politikai átalakulás és a titkosszolgálatok változásainak kapcsolata az újabb források tükrében. *De iurisprudentia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat,* 2011/4., http://dieip.hu/wp-content/uploads/2011-4-szam.pdf (letöltés ideje: 2025. október 10.)

Öt év után a Dunagate-ügyről. Kerekasztal-beszélgetés 1995. február 9-én. Részvevők: Finszter Géza, Kolláth György,

110 Magyar Hírlap, 1988/221. (1988. szeptember 15.), 3.

Pajcsics József, Szikinger István, Pallagi Ferenc, Korinek László. *Belügyi Szemle,* 1995/4.
„… részesei voltunk az átalakulásnak…" Interjú dr. Túrós Andrással. *Belügyi Szemle,* 2015/1.
Szalma László: Doktori értekezés vitája. *Belügyi Szemle,* 1988/5.
Szretykó György: A gazdasági joghézagoktól a gazdasági bűnözésig. *Gazdaság és Társadalom,* 1995/3–4.
Tóth Eszter – Petrikné Vámos Ida (szerk.): Állambiztonsági archontológia. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. https://www.abtl.hu/ords/archontologia/f?p=108:1 (utolsó letöltés ideje: 2023. december 23.)
A Dunagate-jelentés (1990. január 16.) *Belügyi Szemle,* 2015/1.
A múltból átívelő jövő. VIII. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatási Konferencia 50 éves a magyar jövőkutatás, 2018. Budapest, 2018. november 14-15. Konferenciakötet. Palatia, Budapest, 2018.
Az MTA doktori tanácsának közleménye. *Magyar Tudomány – Az MTA folyóirata,* 2011/2.,
A Tudományos Minősítő Bizottság hírei. Új doktorok, 1984. március. *Magyar Tudomány – Az MTA Értesítője,* 1984/6.
Az MTA Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos Bizottság tagjai. https://www.ksh.hu/mta_sjtb_archivum (letöltés ideje: 2025. október 12.)
Az MTA köztestületének tagjai. https://mta.hu/koztestuleti_tagok?PersonId=11386 (letöltés ideje: 2025. október 12.)
Tudósítás a Magyar Kriminológiai Társaság fennállásának 40. évfordulója alkalmából tartott ünnepi közgyűlésről. *Kriminológiai Közlemények* 84., Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2023., 11. https://www.kriminologia.hu/files/publication/2023/11/Krimonologia-84.pdf (letöltés ideje: 2025. október 12.)
https://www.kriminologia.hu/magyar-kriminologiai-tarsasag_vambery-es-viski-erem (letöltés ideje: 2025. október 12.)
https://www.ksh.hu/docs/bemutatkozas/mta/mta_jtab/dokumentumok/jtab_kituntetettek.pdf (letöltés ideje: 2025. október 12.)
A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 126/1989. (X. 19.) NET határozata vezérőrnagyi kinevezésekről. Magyar Közlöny, 1989/71. (1989. október 19.)
A Köztársaság Elnökének 28/1990. (III. 21.) KE határozata altábornagyi, valamint vezérőrnagyi kinevezésről. Magyar Közlöny, 1990/24. (1990. március 21.)
A Köztársaság Elnökének 258/1990. (X. 26.) KE határozata dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy felmentéséről. Magyar Közlöny, 1990/105. (1990. október 26.)
A Köztársaság Elnökének 299/1990. (XII. 18.) KE határozata rendőr vezérőrnagy felmentéséről. Magyar Közlöny, 1990/128. (1990. december 18.)
ÁBTL-4.2-10-22/4/1977. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 4/1977. számú parancsa a BM Országos Rendőr-főkapitányság létrehozásáról. Budapest, 1977. március 24-én (Szám: 10-22/4/1977.)
ÁBTL-4.2-12-290/5/1978. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/II. Csoportfőnökének 5-ös számú tájékoztatója a BM szerveiről és vezetőiről. Budapest, 1978. október 9-én. (Szám: 12-290/5/1978.)
ÁBTL-4.2-12-4/3/1977. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/II. Csoportfőnökének 3-as számú tájékoztatója a BM szerveiről és vezetőiről. Budapest, 1977. április 15-én. (Szám: 12-4/3/1977.)
ÁBTL-4.2-10-21/9/1979. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 9/1979. számú utasítása az 1980. évi népszámlálással kapcsolatos belügyi feladatokról. Budapest, 1979. június 4-én. (Szám: 10-21/9/1979.)
ÁBTL-4.2-12-80/5/1979. A Belügyminisztérium „M" és Szervezési és IV/I. csoportfőnökének 5-ös számú közleménye a BM szervezeti és vezetői változásairól. Budapest, 1979. október 1-én. (Szám: 12-80/5/1979.)
ÁBTL-4.2-10-21/2/1979. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 2/1979. számú utasítása a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsának újjászervezéséről. Budapest, 1979. január 4-én. (10-21/2/1979.)
ÁBTL-4.2-10-21/34/1989. A Belügyminiszter 34/1989. BM utasítása a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa megszüntetéséről. Budapest, 1989. november 23-án. (Szám: 10-21/34/1989.)
ÁBTL-4.2-sz.n.-HM-BM-MOP 63/1989. parancs. A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének, belügyminiszterének és a Munkásőrség országos parancsnokának 63/1989. számú parancsa a Fegyveres Erők Napja alkalmából. 1989. szeptember 29.
ÁBTL-4.2-10-22/19/1989. A belügyminiszter 19/1989. számú parancsa a BM Országos Rendőr-főkapitányság szervezetének módosításáról. 1989. november 1. (10-22/19/1989.)
ÁBTL-4.2-10-21/1/1990. A belügyminiszter 1/1990. BM utasítása a belügyi rendelkezések párt- és KISZ-hatáskör érvényesítésére, valamint az ideológiai-politikai elvárásokra vonatkozó részeinek hatályon kívül helyezéséről. 1990. január 2. (10-21/1/1990.)
ÁBTL-4.2-10-21/18/1990. A belügyminiszter 18/1990. BM utasítása a Belügyminisztérium szervezetének változásáról. 1990. február 14. (10-21/18/1990.)
ÁBTL-4.2-10-21/37/1990. A belügyminiszter 37/1990. BM utasítása az Országos Rendőr-főkapitányság szerveinek létrehozásáról. 1990. április 4. (10-21/37/1990.)
ÁBTL-4.2-10-21/53/1990. A belügyminiszter 53/1990. BM utasítása a Belügyminisztérium szervezetéről és belső irányítási rendjéről. 1990. július 19. (Szám: 10-21/53/1990.)
Élet és Irodalom, 2006/30. (2006. július 28.)
Határőr, 1990/41. (1990. október 13.)
HVG https://hvg.hu/itthon/00000000004C9160 (letöltés ideje: 2025. október 12.)
Igazságügyi Közlöny, 1983/2. (1983. február 28.), 1989/2. (1989. február 28), 1997/8. (1997. augusztus 31.)
Kurír, 1991/105. (1991. április 18., reggeli kiadás), 3.
Magyar Rendőr, 1966/12. (1966. március 24.), 1980/4. (1980. január 26.), 1981/29. (1981. július 18.), 1983/40. (1983. október 8.), 1985/29. (1985. július 20.),
Magyar Közlöny, 1953/13. (1953. április 4.), 1984/12. (1984. június 20.), 1985/30. (1985. augusztus 01.)
Néplap, 1952/242. (1952. október 15), 4.
Népszava, 1990/22. (1990. január 26.), 1990/26. (1990. január 31.), 1990/71. (1990. március 26.)
Magyar Hírlap, 1988/221. (1988. szeptember 15.)
Magyar Nemzet, 1989/306. (1989. december 30.), 1990/7. (1990. január 09.) 1990/20. (1990. január 24.)
Szociális- és Egészségügyi Közlöny, 1989/6. (1989. április 15.), 362.

DR. DICZIG ISTVÁN PUBLIKÁCIÓINAK BIBLIOGRÁFIÁJA 1961–2015

MONOGRÁFIÁK

Diczig István: A hálózat telepítésének módszerei a rejtett és szervezetten elkövetett bűncselekmények felderítésére az ipari vállalatoknál és a termelőszövetkezetekben. Bűnügyi tanulmány, 1974/2. BM Könyvkiadó, Budapest, 1974. (ÁBTL 4.1. A-4187/1974/2.)

Diczig István: A társadalmi tulajdon elleni csoportos bűnözés megelőzése és felderítése. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Budapest, 1977. (158 p.)

Dr. Diczig István: A társadalmi tulajdon védelme. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. (297. p)

Diczig István – Egressy András – Kránitz Mariann – Krizsán Sándor – Konrád Gyula – Radnóti Huba – Vigh József: A közös vagyon védelme a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1978. (181 p.)

Diczig István – Besenyei Lajos – Gidai Erzsébet – Kránitz Mariann – Nováky Erzsébet: A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzése az 1978–1990 közötti évekre. A kutatásban közreműködött: Konrád Gyula, Tamás Pál. BM Könyvkiadó, Budapest, 1982. (163 p.)

Diczig István: A bűnözés megelőzésének stratégiája és taktikája. A bűnözés megelőzésének stratégiája és középtávú komplex tervezése a Belügyminisztérium szerveinél. BM Könyvkiadó, Budapest, 1988. (163 p.)

DISSZERTÁCIÓK

Diczig István: A társadalmi tulajdon elleni bűnözés kriminológiai kérdései, különös tekintettel a csoportos elkövetési formákra. Kandidátusi értekezés, Budapest, 1974. (393 p.) (D 6431)

Diczig István: A bűnözés megelőzésének stratégiája és középtávú komplex tervezése a Belügyminisztérium szerveinél. Doktori értekezés. Budapest, 1987. (233 p.)

TANKÖNYVEK

Diczig István: A hűtlen és a hanyag kezelés nyomozása. In: Rudas György (főszerk.) Kriminalisztika II. kötet. Hoffmann Lajos (szerk.): Különös rész. Metodika. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Budapest, 1973. (371 p.) 29–49.

Diczig István: A rongálás nyomozása. In: Rudas György (főszerk.) Kriminalisztika. Hoffmann Lajos (szerk.): II. kötet. Különös rész. Metodika. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Budapest, 1973. (371 p.) 53–72.

Diczig István (szerk.): Üzemrendészeti ismeretek 2. rész. Az élelmiszer- és fagazdasági rendészeti dolgozók számára. Kézirat. Tankönyvpótló jegyzet. Budapest, 1975. (150 p.)

Dr. Diczig István – dr. Irk Ferenc – dr. Lipovszki János – dr. Prohászka József – dr. Vígh József – dr. Zsiga József: Szakkriminológia II. Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola számára (Belső használatra) BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Budapest, 1976. (232 p.) (ÁBTL-4.1-A-3856/2.)

Diczig István – Horváth Károly – Lévai István: A társadalmi tulajdon védelmének néhány főbb kérdése. A MÉM központi tervtanfolyamán elhangzott előadás anyaga. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet, Budapest, 1976. (25 p.)

KÖTETBELI TANULMÁNYOK

Dr. Diczig István – Dr. Oláh Lajos – Dr. Biró László – Buda József: A közbiztonsági, közlekedési és önkéntes rendőri szolgálat feladatai a bűnözés megelőzésében In: Szük László – Lukács Tibor (szerk.): A bűnmegelőzésről I. Igazságügyi Minisztérium Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványai, Tanulmánykötet 5., Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 1983. (331 p.) 209-239.

Diczig István: Ifjúság, bűnözés és igazságszolgáltatás. In: Szük László (szerk.): Bűnmegelőzési kongresszus (7.) Az Egyesült Nemzetek hetedik Bűnmegelőzési Kongresszusa, Milánó, 1985., Tanulmánykötet. Igazságügyi Minisztérium Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványai, Budapest, 1986. (517 p.) 289–305.

Diczig István: A bűnügyi információ-rendszer fejlesztési koncepciója. In: Dávid Gábor, Pálmai Józsefné (szerk.): Múlt, jelen, jövő a kriminálinformatikában: Tanulmányok a bűnügyi nyilvántartás centenáriuma és az egységes kriminálstatisztika két évtizede alkalmából. BM Könyvkiadó, Budapest, 1987. (225. p.) 86–99.

Diczig István: Az orvosi foglalkozás szabályainak megszegésével elkövetett bűncselekmények nyomozásának tapasztalatai: a bűnügyi helyzet főbb jellemzői. In: Krajcsovics Pál és Diczig István (szerk.): Rendőrorvosi tudományos ülések. BM Könyvkiadó, Budapest, 1988. (233 p.) 27–36.

Diczig István: A magyarországi bűnözés várható alakulása az ezredfordulóig. In: Kriminálpedagógiai és Kriminálpszichológiai Munkaközösség (szerk.): Kriminálpedagógiai és kriminálpszichológiai tanulmányok. BM Művelődési Háza, Budapest, 1988. (141 p.) 17–33.

Diczig István: A krimi és a valóság a bűnözésben. In: Balekok és bűnözők. Kézikönyv a bűnmegelőzésről. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992. (190 p.) 149–170.

Diczig István et al.: Magyarország az ezredforduló után... 1968–1998. Az V. Magyar Jövőkutatási Konferencián elhangzott előadások és hozzászólások anyagát tartalmazó kötet. MTA Jövőkutatási Bizottság, Budapest, 1999.

Diczig István: A bűnügyi helyzet várható alakulása és javaslat a bűnmegelőzés tudományos megalapozására. „Globális és hazai problémák tegnaptól holnapig" VI. Magyar Jövőkutatási Konferencia. 30 éves az MTA IX. Osztály Jövőkutatási Bizottsága. Győr, 2006. október 6–7. Konferenciakötet Arisztotelész Stúdium Bt., Budapest 2006., 122–129.

Diczig István: A műszaki értelmiség „felelőssége" a bűnözés

megelőzésében. In: Ifj. Fasang Árpád – Fodor András (szerk.): Hit és hitvallás 1–2. Magyar mérnökök, orvosok, természettudósok írásai. I–II. köt. Az Antall József Baráti Társaság évkönyvei 8–9. kötet. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 1998. (1021 p.) 1. kötet, 217–223.
Diczig István: A kriminológiai prognózis és kontrolja. In: Besenyei Lajos (a szerkesztő bizottság elnöke): A magyar jövőkutatás múltja, jelene és jövője. Jövőkutatási Tanulmányok. 1. sz. Budapest 2000. 127. old
Diczig István – Kappéter István: Új bűnözési és bűnüldözési módszerek, és a laikusok szerepe a biztonság védelmében. In: Magyarország 2025. 1. Kötet. Tanulmánykötet a Magyarország 2025 című akadémiai kutatás alapján. Kutatásvezető és alkotó szerkesztő: Nováky Erzsébet. Gazdasági és Szociális Tanács. Budapest. 2010. (264 p.) 137–156. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1766/1/Mo_2025_1.pdf.
Diczig István: Hazai bűnügyi előrejelzés, különös tekintettel nemzetközi terrorizmus és a korrupció várható alakulására. In: Tóth Attiláné – S. Gubik Andrea (szerk.): Magyarország 2025-ben és kitekintés 2050-re. Tanulmánykötet Nováky Erzsébet 70. születésnapjára. Arisztotelész Kiadó, Budapest, 2016. (299 p.) 151–158. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2507/1/Magyarorszag2025ben.pdf.

TANULMÁNYOK

Diczig István: Metanolos tömegmérgezés a nyíregyházi MAV állomáson. Rendőrségi Szemle, 1961/7., 551–558.
Diczig István: A diósgyőri Lenin Kohászati Művek kriminológiai helyzete. Belügyi Szemle, 1968/3., 34–41.
Diczig István: A társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények okainak es megelőzésének néhány kérdése. Belügyi Szemle, 1970/1. 16–21.
Diczig István: Egyes kriminalisztikai eszközök és módszerek felhasználásának lehetőségei a társadalmi tulajdon elleni bűnözés megelőzésben. Belügyi Szemle, 1970/12. 9–14.
Diczig István: A latens bűnözés vizsgálatának lehetőségei és módszerei. Belügyi Szemle, 1971/2. 16–23.
Diczig István: A társadalmi tulajdon elleni bűnözés megjelenési formáiról. Belügyi Szemle, 1971/7. 18–23.
Diczig István – Kovács István: Vasúti menetjegyekkel elkövethető csalások. Belügyi Szemle, 1971/9. 78–81.
Diczig István: A hűtlen és a hanyag kezelés megelőzésének és felderítésének problémái. Belügyi Szemle, 1972/6. 22–26.
Diczig István: A számítástechnikai és kibernetikai módszerek alkalmazása a jogtudományban és az államigazgatásban. Belügyi Szemle, 1972/7. 36–41.
Diczig István – Szentpáli István: A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés jellemzői. Belügyi Szemle, 1973/9., 19–28.
Diczig István: A kriminológiai prognosztika és tervezés szervezésének módszerei a Szovjetunió belügyi szerveinek gyakorlatában. Belügyi Szemle, 1973/12., 70–73. (Hozzászólás Déri Pál: A bűnözés, különösen a helyszínes bűncselekmények várható alakulása és a bűnüldözés távlati tervezése című cikkhez. Belügyi Szemle, 1973/11., I7.)
Diczig István – Szentpáli István: A társadalmi tulajdon elleni szervezett bűnelkövetés modellje és alkalmazása a felderítésben. Belügyi Szemle, 1974/2., 14–25.
Diczig István: A népgazdaság és társadalmi tulajdon védelmének néhány főbb kérdése a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban és az erdészet-faiparban. Vezetés, 1975/7., 347–356.
Diczig István – Krizsán Sándor: A termelőszövetkezeti társulásokban elkövetett bűncselekmények tapasztalatai. Belügyi Szemle, 1976/1., 19–24.
Diczig István: A gazdasági szabályozórendszer megszegésével elkövetett társadalmi tulajdon és népgazdaság elleni bűncselekmények megelőzésének és felderítésének problémái. Belügyi Szemle, 1976/4., 11–17.
Diczig István: A bűnüldöző szervek megelőző és felderítő munkája hatékonyságának kérdései. Belügyi Szemle, 1976/11., 56–60.
Diczig István: A népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűnözés előrejelzésének néhány kérdése. Belügyi Szemle, 1978/1., 36–43.
Diczig István: A kriminálstratégia és a bűnözés megelőzésének távlati tervezése. Belügyi Szemle, 1982/2., 5–10.
Diczig István – Márton József: A bűnözés megelőzésének középtávú komplex tervezése. Belügyi Szemle, 1982/8., 3–10.
Diczig István: Vélemények a Belügyi Szemléről. Belügyi Szemle, 1983/1., 28–32. (A Belügyi Szemle nevében, az olvasók megkérdezését követően értékeli a lapot.)
Diczig István: Észrevételek egy vitához. Belügyi Szemle, 1984/8., 58–60.
Diczig István: A bűnözés megelőzésének néhány kérdése a jogalkotás és a jogalkalmazás tükrében. Magyar Jog, 1984/10., 835–845.
Diczig István: A kriminológiai prognóziskészítés elméleti és gyakorlati kérdései. Belügyi Szemle, 1984/12., 9–20.
Diczig István: A bűnmegelőzés szervezetrendszeréről. Belügyi Szemle, 1985/8., 58–62.
Diczig István: A kriminálstratégia helye és szerepe a bűnözés megelőzésében. Jogtudományi Közlöny, 1985/9., 527–532.
Diczig István: Gazdaság és bűnözés. Belügyi Szemle, 1986/10., 81–83.
Diczig István: A társadalmi-gazdasági viszonyok és a kriminológiai tervezés összefüggései. Belügyi Szemle, 1986/3., 3–11.
Diczig István: A kriminológiai tervezés alapjai. Belügyi Szemle, 1986/9., 9–17.
Diczig István: Az alkotó gondolkodás szerepe a kriminológiai tervezésben. Belügyi Szemle, 1986/12., 27–32.
Diczig István: A vizsgálat helyzetéről. Belügyi Szemle, 1987/12., 10–32.
Diczig István: Felelősség a kollektív döntésekért. Belügyi Szemle, 1989/4., 79–81.
Diczig István: A Belügyminisztérium a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. Belügyi Szemle, 1989/5., 18–27.
Diczig István: Új törvényre van szükség az állam- és közbiztonságról. Belügyi Szemle, 1989/8., 3–7.
Diczig István: Magyarország közrendjének, közbiztonságának helyzete és jövője. (593. OTKA kutatás keretében készült tanulmány) Gazdaság és Társadalom, 1991/4–5. 56–113.
Diczig István: A gazdasági bűnözés új jelenségei. Gazdaság és Társadalom, 1995/1. 83–91.
Diczig István: A kriminológiai okkutatás és megelőzés múltja, jelene és jövője. Belügyi Szemle, 2015/1. 108–112.

ELŐADÁSOK, TUDOMÁNYOS VITÁK, SZAKMAI LEKTORÁLÁS

A Magyar Jogász Szövetség vállalati jogász tagozatainak V. Országos Munkaértekezlete, Siófok, 1976. május 9–11. Magyar Jogász Szövetség, Budapest, 1976. (398 p.) Diczig István: Az ügyészség törvényességi tapasztalatai a vállalatok gazdasági tevékenysége terén (hozzászólás) 224–230.

Diczig István: Negatív jelenségek prognosztizálásának tapasztalatai. II. Magyar Jövőkutatási Konferencia előadás, 1978. október 3–5. Székesfehérvár, SZVTT, 274–282.

Kriminológiai Közlemények 1. A bűnözés megelőzésének társadalmi és jogi kérdései. MTA Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1984. (218 p.) Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság első tudományos ülésének dokumentuma. Diczig István korreferátuma. 145–161.

A Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság szervezésében megtartott A magyarországi bűnözés előrejelzése 1990-ig című előadás. Dr. Diczig István r. ezredes előadása, Ötlet, 1984/21.

Kriminológiai Közlemények 6–7. A kriminológiai kutatások eredményeinek felhasználása a jogalkalmazó gyakorlatban / A szabadságvesztéssel nem járó büntetések és intézkedések jogpolitikai problémái. MTA Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1985. (108 p.) Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság 1985. évi első két tudományos rendezvényének anyaga egy kötetbe összevonva. Diczig István zárszava. 29–32.

Diczig István: A magyarországi bűnözés várható alakulása az ezredfordulóig, különös tekintettel a személyek javait károsító bűncselekményekre. In: Kriminológiai Közlemények 14. Hack Péter (szerk.): A magyarországi bűnözés várható alakulása az ezredfordulóig, különös tekintettel a személyek javait károsító bűncselekményekre. MTA Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1987. (78 p.) Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság 1986. november 27-én az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán tartott tudományos ülésének előadásai. Diczig István vitaindító előadása. 4–29.

A bűnözés új jelenségei. A bűnözés megelőzése (Vitaülés) MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága, 1987. június 5. Diczig István hozzászólása. Fehér Lenke összefoglalója. Jogtudományi Közlöny, 1987/11., 621.

Diczig István: Technikai lehetőségek a bűnmegelőzésben és a bűnüldözésben. A jövő technológiája és társadalmi összefüggései, Európai regionális szakértői tanácskozás Budapest, 1987. szeptember 8–10. MTA JKB és Jövőkutatási Világszövetség Konferencia kötete (1998) 372–377.

Diczig István: A gazdasági bűnözés különös tekintettel az új gazdasági formációkra. In: Kriminológiai Közlemények 22., 23., 24. Polt Péter (szerk.): Vagyoni kár – népgazdasági hátrány – gazdasági bűnözés/A kriminálpolitika legújabb fejleményei Nyugat-Európában és Észak-Amerikában/Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság tisztújító közgyűlése. MTA Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1988. (130 p.) 22–33. Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság 1988. évi első három tudományos rendezvényének anyaga egy kötetbe összevonva.

Felelősség és társadalom címmel rendezett nemzetközi konferenciát 1988. szeptember 19. és 24. között Siófokon az ELTE Kriminológiai Tanszéke a Magyar Jogász Szövetség Kriminológiai és Kriminalisztikai Szakosztályával és a Belügyminisztérium Államigazgatási Főiskolájával közösen a Társadalomvédelem Nemzetközi Társaságának kezdeményezésére. A témához hozzászólt: Diczig István. Jogpolitika, 1988/6., 5.

Nyomozásfelügyelet és jogállamiság. Tudományos tanácskozás a Legfőbb Ügyészségen. Vitaindító előadó: dr. Nyíri Sándor megbízott legfőbb ügyész, társelőadó: dr. Diczig István rendőr vezérőrnagy, az országos rendőrfőkapitány helyettese. Pesti Hírlap, 1990/28. (1990. május 18.), 2.

A rendőrök által elkövetett bűncselekmények. Tudományos Konferencia, Rendőrtiszti Főiskola, 1991. november 26. Dr. Diczig István hozzászólása. Főiskolai Figyelő, 1992/1., 23–25.

Diczig István: A bűnügyi helyzet várható alakulása és javaslat a bűnmegelőzés tudományos megalapozására. in Globális és hazai problémák tegnaptól holnapig VI. Magyar (jubileumi) Jövőkutatási Konferencia 30 éves az MTA IX. Osztály Jövőkutatási Bizottsága Győr, 2006. október 6–7. Konferenciakötet, 128–135. Arisztotelész Stúdium Bt., Budapest

Kránicz Mariann: A korrupció. BM Könyvkiadó, Budapest, 1986. (263 p.) Lektorálta: Diczig István.

SZERKESZTÉSEK

Diczig István (szerk.): Üzemrendészeti ismeretek 2. rész. Az élelmiszer- és fagazdasági rendészeti dolgozók számára. Kézirat. Tankönyvpótló jegyzet. Budapest, 1975. (150 p.)

Diczig István (szerk.): A magyarországi bűnözés várható alakulása az ezredfordulóig, különös tekintettel a személyek javait károsító bűncselekményekre. BM Könyvkiadó, Budapest, 1987. (96 p.)

Krajcsovics Pál és Diczig István (szerk.): Rendőrorvosi tudományos ülések. BM Könyvkiadó, Budapest, 1988. (233 p.)

CIKKEK

Diczig István r. őrnagy: Eligazítás a szolgálatteljesítés alapja. Magyar Rendőr, 1964/36. (1964. szeptember 10.) 8.

Diczig István r. őrnagy: Az ellenőrzésről. Magyar Rendőr, 1964/37. (1964. szeptember 17.) 8.

Dr. Diczig István r. alezredes: A mozaikmunkáról. Magyar Rendőr, 1969/21. (1969. május 29.) 6.

Dr. Diczig István r. alezredes: A differenciálás törvényes lehetőségei. Magyar Rendőr, 1971/52. (1969. december 30.) 6.

Dr. Diczig István r. alezredes: A mérleghamisítások okai. Magyar Rendőr, 1972/16. (1972. április 20.) 6.

Dr. Diczig István r. alezredes: Jogszabály az állam- és közbiztonságról. A népgazdaság és a társadalmi tulajdon védelme. Magyar Rendőr, 1975/5. (1975. január 30.) 5.

Dr. Diczig István r. alezredes: A termelőszövetkezeti vagyonvédelem erősítése. Magyar Rendőr, 1977/5. (1977. február 5.) 3.

Dr. Diczig István r. ezredes: Hozzászólás Iglói József A büntetőeljárás eredményességéről című cikkéhez. Jogpolitika, 1985/2., 7.

Dr. Diczig István r. ezredes: Vita a szigorított őrizetről. Betölti a szerepét? Jogpolitika, 1985/4., 11.

Dr. Diczig István r. vezérőrnagy: Szó sincs arról, hogy az állomány leszerelése lenne a megoldás. Magyar Rendőr, 1989/50. (1989. december 16.) 5.

INTERJÚK, EGYÉB

Komplex vizsgálat Békés megyében. Interjú dr. Diczig István r. alezredessel, a BM ORFK osztályvezetőjével. Magyar Rendőr, 1978/17. (1978. április 29.) 2.

A közbiztonsági szervek vezető, irányító munkájának és ellenőrzésének módszereiről. Interjú Dr. Diczig István r. ezredessel, a BM ORFK koordináló, ellenőrző és titkársági osztály vezetőjével. Belügyi Szemle, 1980/3., 20–24.

A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekről. Interjú Dr. Diczig István r. ezredessel, a BM ORFK bűnügyi csoportfőnök-helyettesével. Belügyi Szemle, 1984/1., 24–29.

Végre fogjuk hajtani! A jogszabályváltozás következményei. Interjú Diczig István rendőr vezérőrnaggyal. Magyar Rendőr, 1989/49. (1989. december 9.) 8.

A rendőrség „Bős–Nagymarosa". Interjú Diczig István r. vezérőrnaggyal. Magyar Nemzet, 1989/294. (1989. december 14.) 4.

A rendőrjós feljegyzéseiből. Interjú dr. Diczig István r. vezérőrnaggyal. Kurír, 1990/9. (1990. július 11., reggeli kiadás), 11.

Feltartóztatható bűnözés? Interjú Diczig István rendőr vezérőrnaggyal. Határőr, 1990/43. (1990. október 27.) 4–5.

A számítástechnika belügyi alkalmazásának helyzete és lehetőségei. Konzultáció. (A konzultáción részt vettek dr. Diczig István, dr. Császár Józsefné, Pálmai Józsefné dr., dr. Déri Pál. A konzultációt vezette dr. Nyerges Lajos) Belügyi Szemle, 1981/11., 32–42.